

REPUBLIKA JUŽNI SUDAN

NOVA DRŽAVA NA POLITIČKOJ KARTI AFRIKE

Neovisnost Južnog Sudana, nove države na političkoj karti Afrike, proglašena je 9. srpnja 2011. godine. Uctavanje nove države na političku kartu Afrike ukazuje na nove procese i geopolitičke odnose u Africi, posebice u regiji Sjeverna Afrika. Etničke, vjerske, kulturne, jezične i rasne razlike, višegodišnji rat za neovisnost i krvavi sukobi u Darfuru obilježili su razvoj najveće države Afrike nakon stjecanja neovisnosti 1956. godine. Politički razvoj afričkih država i naroda posljednjih desetljeća obilježavaju isti procesi koji su se odvijali u europskim višenacionalnim državama. S druge strane, osamostaljenje Eritreje 1993. i Južnog Sudana 2011. godine ukazuju na neodrživost umjetnih granica koje su u velikoj mjeri posljedica „utrke za Afriku“ nakon Berlinske konferencije 1884. godine.

STOLJETNA POLITIČKA PODREĐENOST JUŽNOG SUDANA (ILI OD POLITIČKE PODREĐENOSTI, DO SAMOUPRAVE I NEOVISNOSTI)

U starom vijeku ime Sudan označavalo je cijelu subsaharsku Afriku, a kasnije se koristi za područje današnjih država Sudan i Južni Sudan. Već u IV. tisućljeću prije Krista na tom je području nastala državna organizacija Nubija i više od 2500 godina razvijala se u političkoj i kulturnoj interesnoj sferi Egipta. Politička prevlast Egipta nad Nubijom ostvarena je u 15. st. pr. Kr., u vrijeme Tutmozisa I. koji je ustrojio potkraljevstva Kuš i Wawat. Kraljevstvo Kuš oslobodio se egipatske vlasti u 11. st. pr. Kr., a tijekom 8. st. pr. Kr. osvojilo Gornji i Donji Egipt. Iako je kušitsku vladavinu nad Egiptom slomila provala Asiraca 671. g. pr. Kr., na matičnom prostoru neovisno kraljevstvo održalo se do 350. godine, kada pada pod vlast etiopskog kraljevstva Aksum. Kulturne interakcije prostora današnjih dviju sudanskih država sa sredozemnim kulturno-civilizacijskim krugom intenzivirane su u 5. st., kada koptski misionari pokrštavaju stanovništvo u srednjem Ponilju, i od 7. st. snažnim prodorom islama. Nova prevlast Egipta, uz uništenje kršćanskih državica, uspostavljena je u 13. stoljeću. Od 16. st. do 1821. godine na području Sudana egzistirala je moćna država animističke dinastije Fundž, sa središtem u Sennaru. U to vrijeme pojačanim doseljavanjem muslimana i intenzivnim misionarskim radom Sudan je postao islamska država. Egipatski potkralj Muhamed Alija počeo je osvajanje Sudana koje je nastavljeno

do 1874. Tako je Sudan, nominalno dio Osmanskoga Carstva, *de facto* pao pod vlast Egipta. Egipatske vlasti pokušale su u Sudanu ukinuti trgovinu robljem i modernizirati državu, a taj su posao povjerili Europljanima u egipatskoj službi, najviše Britancima. To je dovelo do jačanja islamističkog pokreta (mahdisti), ustanka 1885. i uspostave teokratske vlasti te od 1890-tih intervencije britansko-egipatskih snaga. Britansko-egipatska vojska do kraja stoljeća uništila je mahdistički pokret, ali i počinila brojne zločine i pokolje nad sudanskim stanovništvom. Zbog jačanja sudanske oporbe od 1930-tih godina, posebice u godinama Drugog svjetskog rata, britansko-egipatska vlast slabi i 1953. godine Sudanu daje samoupravu. Britanci su podržavali pravo Sudana da sam odluči o svojoj političkoj sudbini, dok je Egipt planirao stvoriti jedinstvenu državu u dolini Nila. Puna neovisnost Sudana proglašena je 1956. godine. No, to samostalnoj državi nije osiguralo mirni razvoj. Ubrzo po proglašenju neovisnosti počeli su sukobi između muslimanskog sjevera i kršćansko-animističkog juga. Glavni uzrok sukoba su duboke kulturne razlike između pretežno „bijelog“, islamskog, orijentiranog na arapski sjever i u vrijeme britansko-egipatske vlasti povlaštenog sjevernog Sudana te zanemarenog juga, pretežno „crnog“, kršćanskog, animističkog i orijentiranog na susjedne države Srednjoafričku Republiku, Demokratsku Republiku Kongo, Ugandu, Keniju i Etiopiju. Neposredni povod za pobunu juga bila je raspodjela položaja u novoj vladi. Pobuna u tri južne pokrajine (Bahr al-Ghazal, Gornji Nil i Ekvatorska pokrajina) okrutno je ugušena, ali sukobi nisu prestali. Od 1960-tih godina provođena je politika arabizacije, protjerivanje kršćanskih misionara. Nova pobuna pod vodstvom separatističkog pokreta Anya Nya buknila je 1964. nakon neuvažavanja zahtjeva za federalizacijom države i opetovanih optužbi za separatizam. Umjesto federacije jug se počeo sve više priklanjati neovisnosti. Prvi građanski rat trajao je od proglašenja neovisnosti do 1972. Nezadovoljni statusom, posebice političkom marginalizacijom i izostankom investicija u infrastrukturu, jušnjaci predvođeni Sudanskom narodnom oslobodilačkom vojskom (SPLA/M), u Drugom sudanskom građanskom ratu od 1983. do 2005. godine pokušavaju ostvariti neovisnost. Posljedice ratova bile su zastrašujuće: više od 2,5 milijuna ubijenih, oko 5 milijuna raseljenih, glad, epidemije i potpuna devastacija gospodarskih objekata i prometnica. Prema cjelovitom mirovnom sporazumu iz 2005. godine, Južni Sudan dobio je autonomiju, a referendum o statusu Južnog Sudana planiran je i realiziran u siječnju 2011. godine. Na referendumu se 98% stanovništva izjasnilo za neovisnost i odvajanje od Sudana. Formalna neovisnost uspostavljena je 9. srpnja 2011. godine. O pripadnosti regije Abyei odlučit će se na posebnom referendumu. Odnosi između Sudana i Južnog Sudana opterećeni su brojnim neriješenim pitanjima. U tijeku su pregovori o razdvajanju gospodarskih potencijala (prihoda od izvoza nafte), udjelu u vanjskom dugu i graničnoj crti. Mirni razvoj Južnog Sudana ugrožavaju još uvijek aktivni sukobi u Južnom Kordofanu, djelovanje Josepha Konyja i njegove LRA (Božja vojska otpora) i unutarnje suprotnosti između naroda Nueri i Murle.

DEMOGRAFSKI MOZAIK I GOSPODARSKA NERAZVIJENOST

Glavni grad nove afričke države je Juba, a predsjednik države i vlade Salva Kiir Mayardit, vođa borbe za neovisnost. Površinom od 619 745 km² Južni Sudan pripada srednje velikim državama Afrike (20.), a s nešto više od 8,3 milijuna stanovnika i gustoćom naseljenosti oko

13 stan./km² demografski manjim državama Afrike i svijeta. Broj stanovnika procijenjen je na temelju necjelovitog i često osporavanog popisa stanovništva održanog 2008. godine. Iako je Juba trenutno najveći grad, u budućnosti se planira preseljenje političkog središta u Ramciel, središnje položen grad. Najbrojniji narodi u Južnom Sudanu su Dinke (oko 15%), Nueri (oko 10%), Bari, Azande i Shilluk. U Južnom Sudanu službenim je proglašen engleski jezik, a govori se oko 60 jezika, od kojih većina pripada nilo-saharskoj skupini i nigero-kongoanskoj skupini. Najviše govornika imaju jezik nueri, dinka, bari i zande. Uz engleski jezik, većina stanovništva može koristiti arapski jezik. Sve intenzivnije se uvodi suahili kao *lingua franca* Istočne Afrike, u cilju lakše suradnje Južnog Sudana i država ove regije.

Prema podacima Svjetske banke za 2011. godinu (*World Development Indicators, World Bank, 18.9.2012.*) Južni Sudan svrstan je u skupinu najsiromašnijih država svijeta s nacionalnim dohotkom po stanovniku manjim od 500 američkih dolara. Bruto nacionalni dohodak po stanovniku iskazan prema paritetu kupovne moći, prema istom izvoru u Južnom Sudanu 2011. godine iznosio je 580 međunarodnih dolara, odnosno trostruko više nego u Demokratskoj Republici Kongo, 2,5 puta više nego u Liberiji i Burundiju, gotovo dvostruko više nego u Somaliji, Sijera Leoneu, Malaviu, Zapadnoj Sahari i Nigeru. Na ljestvici država s najnižim dohotkom po stanovniku iza Južnog Sudana još je 11 afričkih država (Burkina Faso, Ruanda, Togo, Tanzanija, Uganda, Mozambik, Srednjoafrička Republika, Gvineja, Madagaskar, Eritreja i Etiopija). Vrlo nizak dohodak po stanovniku posljedica je ratnih razaranja, zanemarivanja od strane sjevera i nedostatka infrastrukture. Većina stanovništva preživljava od autarkične poljoprivrede. Južni Sudan raspolaže sa značajnim potencijalima (nafta, željezna ruda, drvo, pamuk), čije racionalno iskorištavanje ugrožava vrlo niska stopa pismenosti stanovništva (među najnižima u svijetu), nedostatak prometnica i ostale infrastrukture, a posebno pitanje vanjskog duga. Ukupni vanjski dug bivše države procijenjen je na 38 milijardi američkih dolara, od toga trećina članicama Pariškog kluba, šestina MMF-u i Svjetskoj banci, a ostalo privatnim komercijalnim bankama i kreditnim institucijama.

Proglašenjem nove države Južni Sudan, površinom najveće država Afrike postao je Alžir, a dolina srednjeg Nila ulazi u vrlo osjetljivu etapu gospodarskog i političkog razvoja. Je li to „zeleno svjetlo“ i za Azawad, novoproglašenu državu Tuarega ili Puntland, Somaliland, Jubaland, samostalne cjeline na području Somalije? Neovisnost navedenih političkih cjelina nije priznala Afrička unija niti je proces priznavanja tih država u tijeku, no svakako je indikativno da će se u budućnosti mijenjati politička karta Afrike i da Afrika ulazi u novu fazu političko-gospodarskog razvoja.

Bazaltna staza diva Finna MacCoola

Bazaltni heksagonalni stupovi na otočiću Staffa, stariji su od bilo kojih matematičkih mnogokuta, stariji od Euklida i Pitagore, stariji čak i od matematike. No geometrija je oduvijek prisutna u prirodi, pa tako i u geologiji.

Na zapadu Škotske postoji otočić koji pripada Hebridima i poznat je po stupičastim bazaltnim formacijama koje su nastale kada i *Giant's Caseway* u Sjevernoj Irskoj koji je turistički znatno popularniji.

Legenda kaže da je div Finn MacCool htio sagraditi put, pa je tako zabijao stup po stup kako bi napravio stazu po kojoj bi njegova ljubav, ženski div s otoka Staffa, mogla doći i posjetiti ga u Irskoj ne smočivši noge.

Dolazak do ovog geološkog fenomena nije nimalo jednostavan, ali za prave prirodnjake Škotska je dovoljno turistički organizirana da znatiželjnicima uz kombinaciju autobusa, trajekta i brodića to omogući. Od malog ribarskog gradića Oban, na Atlantskoj obali (neka dva sata vožnje sjeverno od Glasgowa) vozi nas trajekt do otoka Mull koji je drugi po veličini u skupini Hebrida. Dugom vožnjom po Mullu dolazi se do lučice Fionnphort gdje znatiželjnu skupinu vozi brodić do Staffe. Iako samo 6 milja vožnje, ponekad se čini puno.

Sl. 1. Vanjski Hebridi, otok Staffa

Sl. 2. Heksagonalni bazaltni stupovi

Uz visoke valove Atlantika i vjetar koji fijuće na mahove postaje nam jasno da ova plovidba nije nimalo ugodna i kada već gotovo požalite što ste se ukrcali na brod na oštroj hridi ugleda vas mama tuljanica i tuljančić. Život u ovim sjevernim tamnim vodama izuzetno je bogat, tako da ptičji svijet broji velik broj vrsta. Simbol Hebrida je Sjeverni tupik, ptica crvena kljuna visine oko 30 cm, po izgledu dosta slična malom pingvinu.

Geolozi imaju malo drugačiji pristup od legende o divu Finnu MacCoolu pa tako tvrde da se heksagonalni stupovi nastali pred 60 milijuna godina izlivanjem lave iz Zeljina plašta. Postanak ovako pravilnih stupova, povezuje se uz izljevanje vulkanskih efuzivnih stijena, a nastaje hlađenjem lave kada se vulkanska masa steže, pa se površina koja se prva ohladi zbog toga raspuca u obliku poligona, u ovom slučaju šesterokuta (poput npr. blata koje se brzo suši pa se tanka površinska korica lomi u obliku različitih mnogokuta). Kako površinske pukotine s napredovanjem hlađenja prodiru sve dublje u vulkansku masu, tako se formiraju stupovi, ponekad visoki i do nekoliko metara.

Bazaltnih geoloških poligonalnih formacija ima dosta po svijetu, no nisu sve turistički iskorištene niti upisane na kartu. Možda su najatraktivnija destinacija *Devils Tower* u saveznoj američkoj državi Wyoming. No i Hrvatska ima svoj bazaltni poligonalni fenomen na Papuku (Rupnica kraj Voćina) no malo tko posjećuje tu destinaciju.

foto: Margareta Kulaš

Sl. 3. Staza diva Finna MacCoola

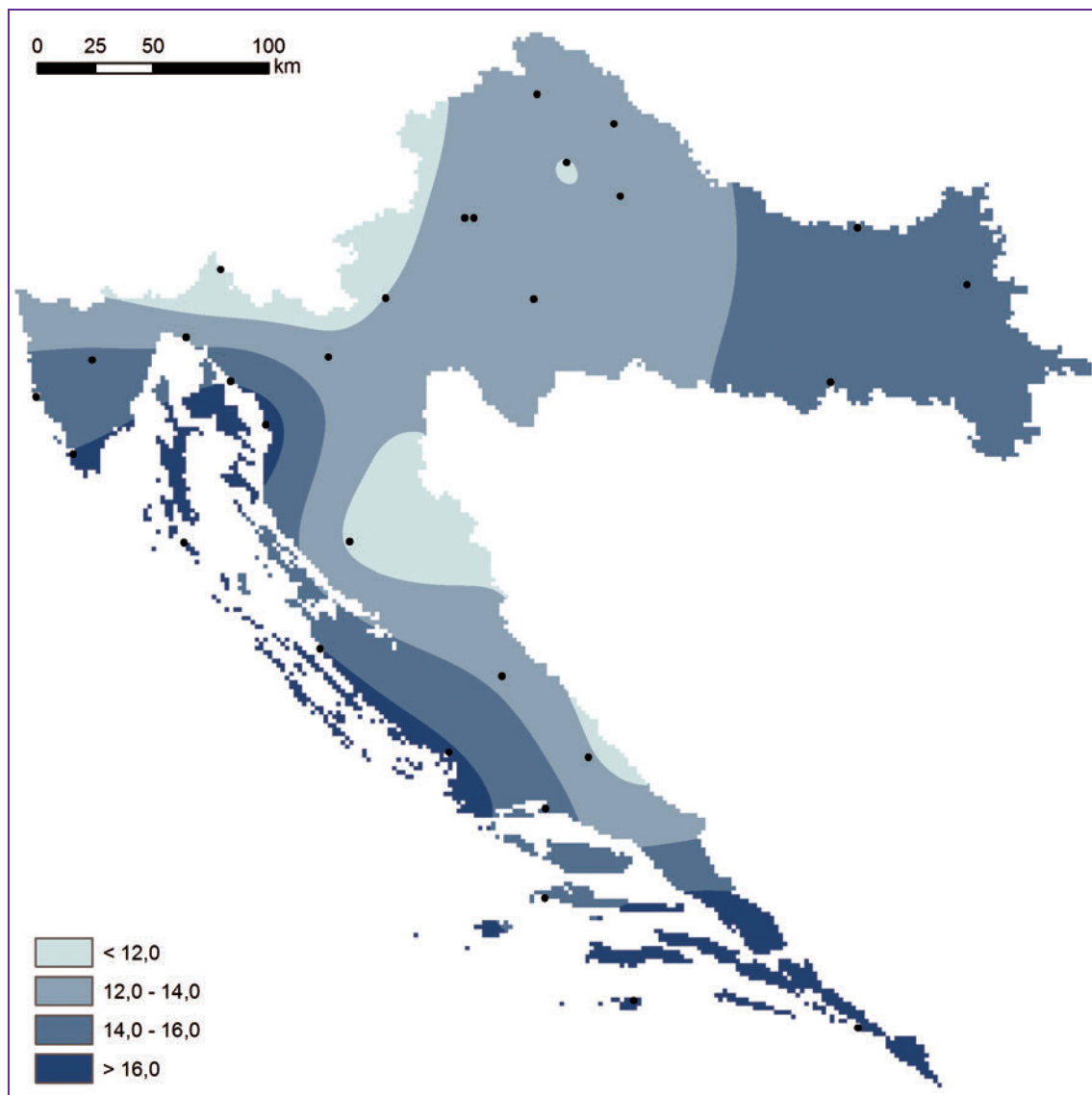

Sl. 4. Na ulazu u bazaltnu špilju

foto: Andreja Pevec

Bez obzira koliko atraktivni bili škotski lochovi ili highlands, otočić Staffa nudi pravu radost za svakog geologa i prirodnjaka. Osim nekoliko stotina bazaltnih stupova na Staffi se nalazi i Fingalova špilja u koju se može ući jer je otvorena prema moru. Preskačući po bazaltnim stupovima može se ući u unutrašnjost do dužine od oko 200 m. Na ovom je otoku boravio i Mendelssohn te ga je taj boravak inspirirao da komponira Hebridsku uvertiru. Posjet otoku vrhunski je doživljaj i Staffa vas sigurno neće iznevjeriti.

MARGARETA KULAŠ

GODIŠNJE VRIJEDNOSTI VARIJABILNOSTI PADALINA U HRVATSKOJ (%)

Izvor: Maradin, M., 2011: Geografski aspekt razlika u varijabilnosti padalina kontinentskog i maritimnog pluviometrijskog režima u Republici Hrvatskoj. Doktorski rad, Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Zagreb

Godišnje vrijednosti varijabilnosti padalina u Hrvatskoj

Godišnje vrijednosti varijabilnosti padalina određene su za 29 klimatoloških postaja za koje postoje zadovoljavajući nizovi podataka u razdoblju od 1950. do 2007. godine. Kao pokazatelj varijabilnosti količine padalina korištena je srednja relativna varijabilnost. Interpoliranje prostornih podataka varijabilnosti padalina učinjeno je pomoću programa ArcGIS, verzija 9.3., a upotrijebljena je Spline (Tension) metoda.

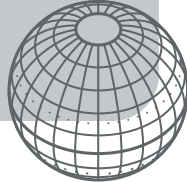
U odnosu na Europu, Hrvatska ima relativno velik raspon varijabilnosti padalina. Varijabilnosti godišnjih količina padalina najmanje su na prostoru Gorske Hrvatske (postaja Parg), dok su na prostoru sjeverozapadne Hrvatske i obalnog zaleđa nešto veće. Najveći dio obale i otoka ima varijabilnost padalina veću od 14%, a varijabilnost padalina je veća na južnom nego na sjevernom Jadranu. Najmanju varijabilnost na obali ima Rijeka, a najveću postaje Lastovo i Dubrovnik. Relativno mala vrijednost varijabilnosti godišnjih količina padalina u Rijeci, posljedica je utjecaja većeg broja faktora na postanak padalina (ciklonske cirkulacije i utjecaja reljefa), dok su visoke vrijednosti varijabilnosti u Dubrovniku i Lastovu posljedica utjecaja subtropskih anticiklona.

Na prostoru Hrvatske s kontinentskim pluviometrijskim režimom varijabilnost padalina se povećava prema istoku. Najveću varijabilnost padalina u tom dijelu Hrvatske ima Donji Miholjac. Ipak, vrijednosti varijabilnosti godišnjih količina padalina nisu u istočnoj Hrvatskoj tako visoke kao na prostoru južne Hrvatske, što se može objasniti nešto većim brojem dana s padalinama.

IZVOR

Maradin, M., 2011: Geografski aspekt razlika u varijabilnosti padalina kontinentskog i maritimnog pluviometrijskog režima u Republici Hrvatskoj. Doktorski rad, Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Zagreb

MLADEN MARADIN

19. DRŽAVNO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE

Na 19. državnom natjecanju iz geografije, održanom u Dubrovniku od 2. do 4. svibnja 2012. godine, sudjelovalo je 144 učenika i učenica osnovnih i srednjih škola te 118 mentora i mentorica. Kao i prijašnjih godina, organizatori natjecanja bili su Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za odgoj i obrazovanje te Hrvatsko geografsko društvo. Time se nastavlja uspješna suradnja nadležnog ministarstva i AZOO sa strukovnom udrugom u promicanju temeljnih vrijednosti sustava odgoja i obrazovanja i poticanju učenika osnovnih i srednjih škola i njihovih mentora na dodatni rad i izvannastavne aktivnosti. Natjecateljski dio proveden je u OŠ Ivana Gundulića u Dubrovniku, a terenski dio u Gradu Dubrovniku i južnom dijelu Dubrovačko-neretvanske županije.

Lista pozvanih učenika formirana je sukladno općim uputama za natjecanja i smotre te posebnim uputama odnosno Pravilima natjecanja iz geografije. Ta su dva dokumenta objavljena na mrežnim stranicama Agencije za odgoj i obrazovanje u studenom 2011., kako bi natjecatelji i mentori bili pravodobno informirani o pravilima po kojima će se održati sve tri razine natjecanja, školsko, županijsko i državno, a mentori su dodatno informirani o natjecanju na Zimskom seminaru za geografe 13. siječnja 2012. godine. Nakon održanih županijskih natjecanja, na temelju ostvarenog broja bodova, Županijska povjerenstva dostavljaju Državnom povjerenstvu listu predloženika za državno natjecanje i dokumentaciju predloženika (testove i listiće sa zaporkama). Županijska povjerenstva 17 županija za dr-

foto: Marin Cvitanović

Dobitnici priznanja za osvojeno prvo, drugo i treće mjesto na 19. Državnom natjecanju iz geografije

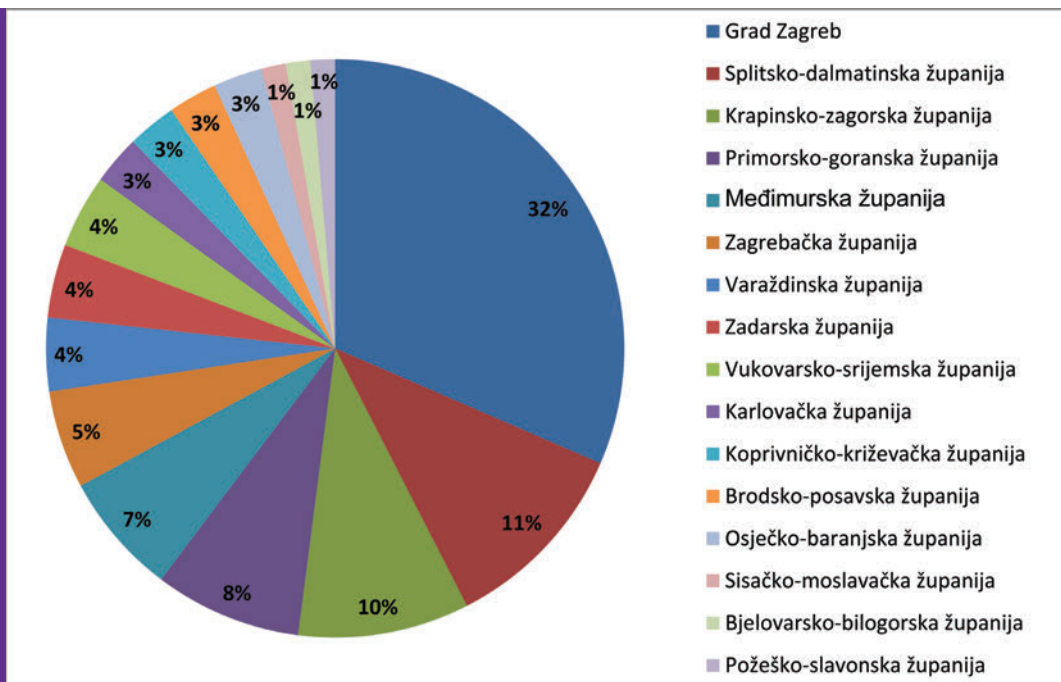
žavno natjecanje mogu predložiti učenike s tri najbolja rezultata po razredu, povjerenstvo Splitsko-dalmatinske, Primorsko-goranske i Osječko-baranjske učenike s pet najboljih rezultata, a Grada Zagreba sa sedam najboljih rezultata. Ako više učenika na županijskom natjecanju ima isti broj bodova zauzimaju isto mjesto, što znači da prvo, drugo, treće ili bilo koje drugo mjesto na ljestvici poretka može osvojiti više učenika s istim brojem bodova. Više učenika s istim brojem bodova i jednim osvojenim mjestom ne ukidaju iduće mjesto na ljestvici (npr. bez obzira na dva učenika s istim brojem bodova na prvom mjestu, ostaje drugo mjesto). Isti način rangiranja primjenjuje se i na državnom natjecanju. Za liste predloženika sa županijskih natjecanja u praksi to znači da povjerenstvo predlaže sve učenike koji su osvojili prva tri mjesta odnosno prvih pet u Splitsko-dalmatinskoj, Primorsko-goranskoj i Osječko-baranjskoj županiji ili prvih sedam u Gradu Zagrebu. Dakako, županijsko povjerenstvo može predložiti i manji broj učenika. Posljednjih godina to je česta praksa u kategoriji srednjih škola iz dva razloga. Jedan su male kvote sudionika županijskih natjecanja u kategoriji srednjih škola, a te kvote određuju županijski uredi (za obrazovanje, kulturu i sport) koji i financiraju županijska natjecanja. Drugi razlog su rezultati odnosno ostvareni broj bodova na županijskom natjecanju za koji županijsko povjerenstvo procijeni da nije u gornjoj polovici liste predloženika za državno natjecanje. Budući da županijska povjerenstva Državnom povjerenstvu dostavljaju ljestvice konačnog poretka na županijskom natjecanju, sustavnim višegodišnjim praćenjem tih rezultata možemo zaključiti da u toj procjeni do sada nisu ni jednom pogriješili.

Nakon uvida u natjecateljsku dokumentaciju i po potrebi korigiranja broja bodova, Državno povjerenstvo sastavlja konačnu listu predloženika i na mrežnim stranicama Agencije za odgoj i obrazovanje objavljuje cjelovitu listu te broj pozvanih učenika po pojedinim razredima. Broj pozvanih učenika po pojedinim razredima određuje se na temelju ranga na listi predloženika za pojedini razred, a ne na temelju postotka riješenosti testa na županijskom natjecanju, kao što je to praksa na natjecanjima iz drugih predmeta, primjerice iz stranih jezika. Takav način pozivanja učenika na državno natjecanje iz geografije potpuno je transparentan, a kriterij opravdan zbog načina sastavljanja testova i strukture nastavnog programa pa tu praksu planiramo zadržati i u idućim godinama. Testovi se sastavljaju na temelju nastavnog programa pojedinog razreda osnovne škole i gimnazije, ispitnog kataloga za državnu maturu iz geografije i Nacionalnog okvirnog kurikulumu, uz poštivanje načela aktualizacije, a zbog tajnosti nisu baždareni prije natjecanja. Testovi se ne sastavljaju prema sadržaju udžbenika. Razlog za uključivanje ispitnog kataloga za državnu maturu iz geografije je činjenica da je nastavni program za gimnazije objavljen 1993. godine i ne sadrži ishode učenja. Obrazovna postignuća (ishodi učenja) navedeni u ispitnom katalogu za državnu maturu iz geografije, posebice u području geografskih vještina, važna su smjernica učenicima i mentorima ne samo za pripremu natjecanja već i za redovitu nastavu. Navedena obilježja nastavnog programa geografije za gimnazije ukazuju na nužnost što žurnije izrade cjelovitog predmetnog kurikulumu geografije ne samo za gimnazije već i za ostale srednje škole, usklađenog s Nacionalnim okvirnim kurikulumom, ali prije njegove implementacije u nastavnoj praksi nužna je eksperimentalna primjena (provjera), kontinuirana edukacija nastavnika, izrada novih nastavnih materijala i u konačnici postupna primjena od prvog razreda, a ne frontalno na sve razrede, kao što je to bila praksa 2006./2007. školske godine s nastavnim programom za osnovne škole. Nastavni program geografije za osnovnu školu objavljen je 2006. godine, za razliku od programa za gimnazije, sadrži obrazovna postignuća (ishode učenja) i ključne pojmove. Pripremu i pro-

vedbu natjecanja, ali i redovite nastave, olakšala bi dopuna nastavnog programa geografskim imenima za sve nastavne teme u pojedinim razredima ili barem integrirani popis za pojedini razred. Dakako, nužno je revidiranje nastavnog programa za osnovne škole zbog načela aktualizacije kao i ažuriranje nastavnih sredstava, posebice udžbenika, geografskih atlasa i radnih bilježnica. U okviru odobrene kvote pokušavamo ujednačiti broj pozvanih učenika po pojedinim razredima, koliko je to moguće. Natjecanje iz geografije razlikuje se od drugih natjecanja i po kategorijama. Malo je predmeta u kojima na državnom natjecanju sudjeluju učenici petih i šestih razreda, no interes učenika navedenih razreda, nastavni sadržaj (opća geografija u petom i regionalna geografija izvanoeuropskih kontinenata u šestom razredu) i percepcija učenika o nastavnom predmetu geografiji potpuno opravdavaju koncept natjecanja i svakako ga planiramo zadržati u idućim godinama.

Sustavno praćenje učeničkih postignuća na svim razinama natjecanja tijekom proteklih 19 godina ukazuje na kontinuirani veliki interes učenika i mentora za natjecanje iz geografije, visoku razinu postignuća u znanjima i vještinama, ali i na sve veću polarizaciju u broju sudionika državnih natjecanja između pojedinih županija i Grada Zagreba. Od pozvanih 73 učenika osnovnih škola i 71 učenika srednjih škola, na državnom je natjecanju 2012. godine iz Grada Zagreba bilo 31,3% učenika. Uz Grad Zagreb, po udjelu sudionika državnog natjecanja izdvajaju se Splitsko-dalmatinska (9,7%), Primorsko-goranska i Krapinsko-zagorska županija (6,3%) te Zagrebačka, Međimurska i Brodsko-posavska županija (4,9%), dok iz Virovitičko-podravске županije ove godine nije bilo natjecatelja.

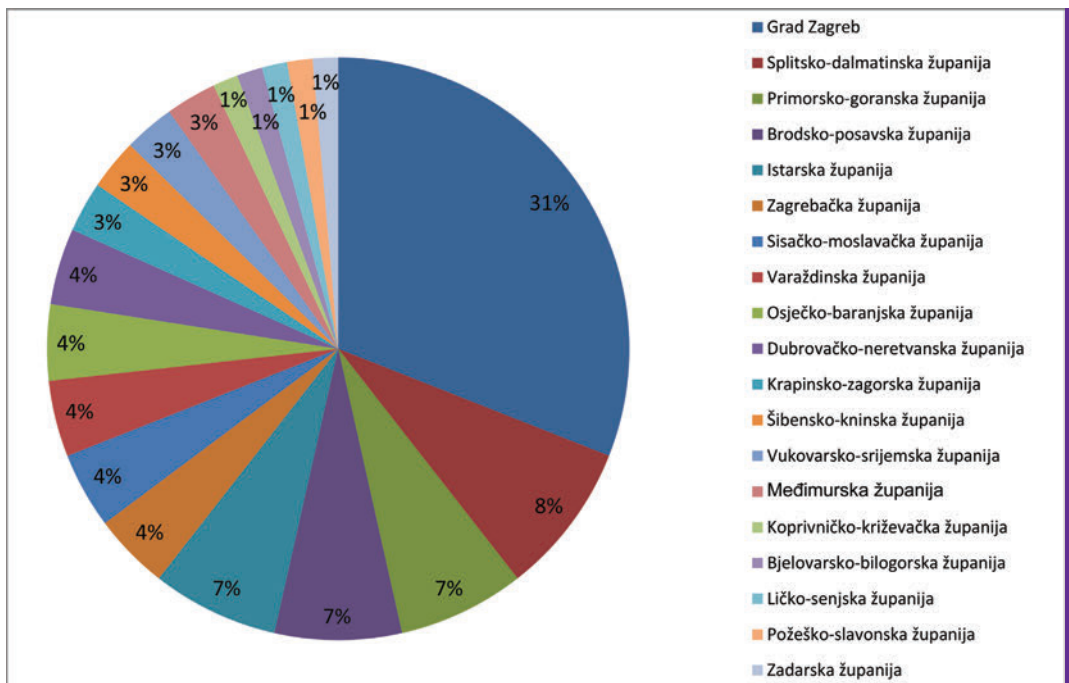
Prostorna polarizacija u broju sudionika državnoga natjecanja izražena je u kategoriji osnovnih škola. Iz Virovitičko-podravске, Ličko-senjske, Šibensko-kninske, Dubrovačko-

Sl. 1. Udio učenika osnovnih škola iz pojedinih županija na državnom natjecanju iz geografije 2012. godine

neretvanske i Istarske županije na državno natjecanje nije bio pozvan ni jedan učenik osnovne škole. Uz Grad Zagreb, najveći broj natjecatelja iz osnovnih škola bio je iz Splitsko-dalmatinske (11%), Krapinsko-zagorske (9,6%), Primorsko-goranske (8,2%), Međimurske (6,8%) i Zagrebačke županije (5,5%) (sl. 1). U kategoriji srednjih škola nije bilo sudionika iz Virovitičko-podravске i Karlovačke županije, a najveći udio natjecatelja, uz Grad Zagreb, bio je iz Splitsko-dalmatinske (8,5%), Primorsko-goranske, Brodsko-posavske i Istarske županije (po 7%) (sl. 2).

U analizi zastupljenosti učenika iz pojedinih jedinica regionalne samouprave na državnom natjecanju koristi se indeks nacionalne konkurentnosti. Izračunava se kao kvocijent udjela jedinice regionalne samouprave u ukupnom broju natjecatelja i udjela u ukupnom broju učenika, pomnožen sa 100. U kategoriji osnovnih škola najviši indeks nacionalne konkurentnosti imaju Krapinsko-zagorska županija ($I_{nk}=301,8$), Međimurska županija ($I_{nk}=242,8$), Grad Zagreb ($I_{nk}=194,3$), Primorsko-goranska županija ($I_{nk}=148,7$) i Karlovačka županija ($I_{nk}=103,8$). Uz pet županija bez natjecatelja na državnom natjecanju 2012. godine, u kategoriji osnovnih škola najniži indeks nacionalne konkurentnosti imaju Sisačko-moslavačka, Osječko-baranjska i Bjelovarsko-bilogorska županija. U posljednje dvije godine, 2011. i 2012., pravila formiranja liste predložnika za državno natjecanje su ujednačena što omogućuje usporedivost podataka u analizama. Sumiramo li podatke za posljednje dvije godine, najviši indeks nacionalne konkurentnosti ima Krapinsko-zagorska županija ($I_{nk}=255,6$), slijede Međimurska županija ($I_{nk}=218,3$), Grad Zagreb ($I_{nk}=179,6$), Primorsko-goranska županija ($I_{nk}=148,2$), Karlovačka županija ($I_{nk}=129,1$) i Istarska županija ($I_{nk}=101,6$), dok Ličko-senjska i Virovitičko-podravská županija dvije godine nisu ima-

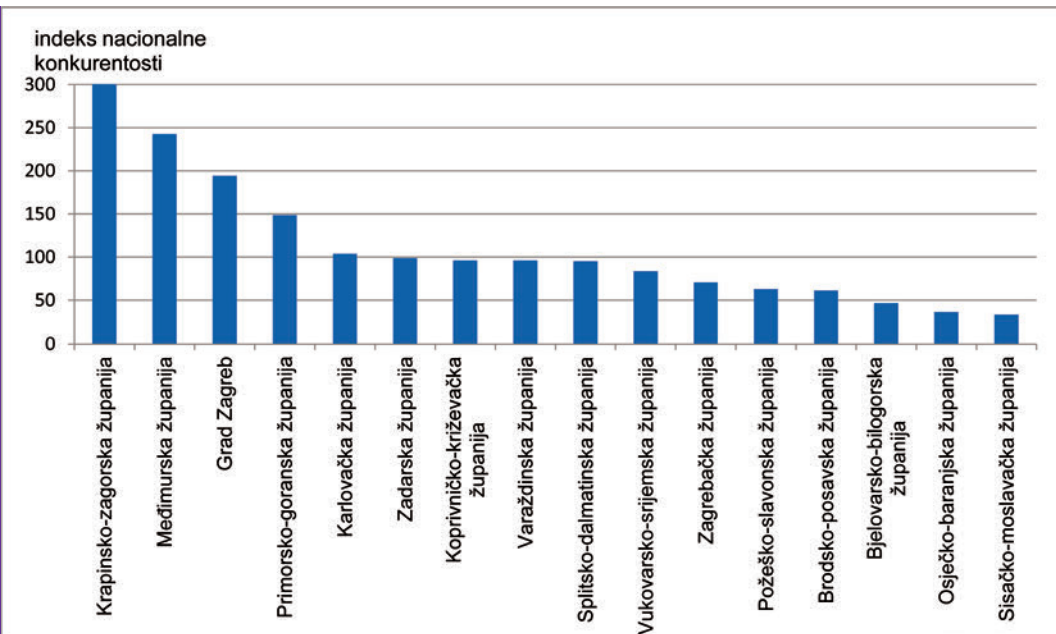

Sl. 2. Udio učenika srednjih škola iz pojedinih županija na državnom natjecanju iz geografije 2012. godine

le natjecatelja na državnom natjecanju. U kategoriji srednjih škola, 2012. godine najviši indeks nacionalne konkurentnosti imaju Brodsko-posavska ($I_{nk}=176,6$) i Istarska županija ($I_{nk}=174,9$), a u posljednje dvije godine Dubrovačko-neretvanska ($I_{nk}=182,5$), Sisačko-moslavačka ($I_{nk}=165,9$), Varaždinska ($I_{nk}=159,3$), Krapinsko-zagorska ($I_{nk}=147,9$) i Istarska županija ($I_{nk}=134,3$). Virovitičko-podravnska županija u posljednje dvije godine nije imala natjecatelja na državnom natjecanju ni u kategoriji srednjih škola.

Za razliku od školskih i županijskih natjecanja na kojima učenici pišu samo test, državno natjecanje obuhvaća test i praktični rad. Praktičnim radom provjeravaju se proceduralna znanja. U praktičnim radovima za peti, osmi i prvi razred provjeravane su kartografske vještine i orijentacija pri čemu su zadaci bili prilagođeni obrazovnim postignućima za pojedini nastavni program. U praktičnim radovima za šesti, sedmi, drugi i četvrti razred provjeravane su statističke i grafičke geografske vještine iz domene demogeografije, a za treći razred iz domene ekonomske geografije.

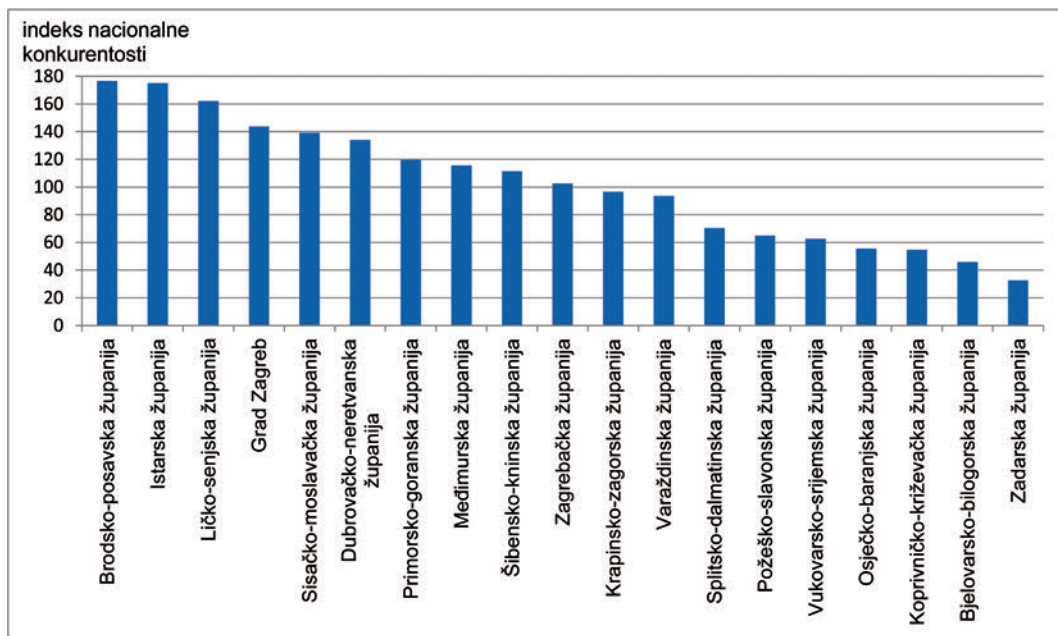
Zadacima u praktičnom radu za peti razred provjeravana je vještina orijentacije na zadanoj skici (prema stranama svijeta), primjena topografskih znakova, primjena mjerila na skici kretanja, primjena metode boja za prikazivanje reljefa na isječku orografske karte, izračunavanje relativne visine na isječku karte te prepoznavanje nagiba analizom gustoće izohipsa. U praktičnom radu za osmi razred učenici su crtali skicu kretanja na temelju zadanog mjerila, udaljenosti i azimuta, analizirali priloženi uvećani isječak topografske karte te koristeći isječak topografske karte crtali i analizirali profil. Zadaci u praktičnom radu za prvi razred obuhvaćali su provjeru vještine analize isječka orografske karte (određivanje ekvidistance, izrada grafičkog mjerila na temelju zadanog brojčanog, određivanje visinskog mjerila za profil, izračunavanje relativne visine, izračunavanje srednje dnevne tem-

Sl. 3. . Indeks nacionalne konkurentnosti 2012. godine u geografskim znanjima i vještinama učenika osnovnih škola

perature zraka i temperaturene amplitude), izrade profila, primjene topografskih znakova te vještinu izrade skice kretanja.

Zadacima u praktičnom radu za šesti razred provjeravana je vještina izrade dijagrama sa strukturnim stupcima na kojemu su predloženi udjeli velikih dobni skupina na temelju zadanih podataka, zatim vještina analize izrađenog grafičkog prikaza i priloženih dijagrama dobno-spolne strukture stanovništva odabranih država. Učenici sedmog razreda u praktičnom radu izračunavali su relativne udjele stranaca u odabranim europskim državama, dobivene podatke predložili stupčastim dijagramom, a nakon analize kvantitativnih podataka i izrađenog dijagrama odabrane sadržaje prikazali su na tematskoj karti Europe. Za razliku od učenika šestog razreda koji su koristili zadane podatke u tablici, učenici drugog razreda izračunavali su udjele velikih dobni skupina u odabranim državama Europe, a rezultate predložili dijagramom sa strukturnim stupcima i tematskom kartom. Učenici četvrtog razreda izračunavali su udjele pojedinih prostornih cjelina Srednje Dalmacije u stanovništvu i površini te gustoću naseljenosti. Na temelju izračunatih i zadanih podataka u tablici kružnim dijagramima prikazali su udio pojedinih cjelina u površini i broju stanovnika. Analizom podataka u kompletiranoj tablici odgovarali su na pitanja o stupnju socio-ekonomske transformacije otoka, priobalja i zaobalja, a zatim izračunavali indeks ukupne promjene broja stanovnika pojedinih prostornih cjelina Srednje Dalmacije i vrijednosti prikazali stupčastim dijagramom. U praktičnom radu za treći razred provjeravana je vještina izračunavanja promjena stopa bruto domaćeg proizvoda u državama nastalim raspadom SSSR-a i izrada stupčastog dijagrama na temelju izračunatih vrijednosti. U drugom dijelu praktičnog rada provjeravana je vještina izrade tematske karte na temelju zadanih vrijednosti BDP-a po stanovniku i analiza izrađenog grafičkog prikaza. Prosječna riješenost

Sl. 4. . Indeks nacionalne konkurentnosti 2012. godine u geografskim znanjima i vještinama učenika srednjih škola

praktičnog rada najbolja je u sedmom razredu (85,5%), zatim u petom i šestom razredu, a najslabija u prvom i četvrtom razredu (53,3%). Najbolji pojedinačni rezultati kreću se od 88% (prvi razred) do 100% (šesti i sedmi razred), a najslabiji od 12% (prvi razred) do 67% (peti razred). Najveće razlike u uspješnosti rješavanja praktičnog rada prisutne su među natjecateljima prvog i četvrtog razreda.

U pisanoj provjeri znanja razlike u postignućima su značajno manje, najmanje među natjecateljima osmog i petog razreda. Prosječna riješenost pisane provjere znanja (test) kreće se od 67,3% (treći razred) do 89,3% (osmi razred). Najbolji pojedinačni rezultati ostvareni su u testu za šesti (99%) i osmi razred (97%).

Prema ukupnom broju ostvarenih bodova učenička postignuća možemo ocijeniti vrlo dobrim. U svim razredima prosječna riješenost veća je od 65%, najviša u sedmom, osmom i šestom razredu (>80%), a najniža u prvom razredu (66,6%). Usporedba rezultata natjecatelja iz osnovnih i srednjih škola ukazuje na značajno višu razinu postignuća u svim razredima osnovne škole. Najbolji pojedinačni rezultat ostvario je državni prvak u šestom razredu (98%) što nije iznenađenje jer je još bolji rezultat ostvario na prošlogodišnjem natjecanju. U šestom je razredu i najveći raspon u ostvarenom broju bodova (42,5 bodova) dok je najmanji raspon u petom razredu (17 bodova). Posebnost natjecanja u kategoriji petih razreda je plasman petoro učenika iz Krapinsko-zagorske županije na državno natjecanje, od kojih je dvoje osvojilo prvo i drugo mjesto.

Rezultati natjecatelja iz pojedinih jedinica regionalne samouprave mogu se usporediti prema indeksu nacionalne uspješnosti. Izračunava se kao razlika između udjela u ostvarenom broju bodova i udjela u ukupnom broju natjecatelja. U kategoriji osnovnih škola najviši indeks nacionalne uspješnosti imaju natjecatelji iz Splitsko-dalmatinske, Krapinsko-zagorske i Primorsko-goranske županije, a u kategoriji srednjih škola učenici iz Grada Zagreba, Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije.

Visoku razinu postignuća na 19. Državnom natjecanju iz geografije pokazuje postotak osvojenih bodova kod osvajača prvih triju mjesta, a posebno kod državnih prvaka kao i podjela prvih i drugih mjesta. Priznanja za osvojena prva mjesta primilo je devetoro učenika, troje iz Grada Zagreba (7., 8. i 3. razred), po jedan iz Krapinsko-zagorske (5. razred), Primorsko-goranske (6. razred), Brodsko-posavske (1. razred), Šibensko-kninske (1. razred), Sisačko-moslavačke (2. razred) i Međimurske županije (4. razred). Za osvojeno drugo mjesto dodijeljeno je 12 priznanja jer je po dvoje učenika osvojilo drugo mjesto u kategoriji petih, sedmih, prvih i trećih razreda. Osmam je učenika primilo priznanje za osvojeno treće mjesto, s minimalnim zaostatkom za drugoplasiranima od pola boda u kategoriji šestih, sedmih i prvih razreda, odnosno jedan bod u kategoriji petih razreda. Ukupno je 29 učenika (24 učenika i 5 učenica) iz 13 županija i Grada Zagreba primilo priznanja za osvajanje jednog od prva tri mjesta. Najveći broj priznanja osvojili su učenici iz Grada Zagreba (10 priznanja, 34,5%), Splitsko-dalmatinske (4) te Krapinsko-zagorske, Brodsko-posavske i Vukovarsko-srijemske županije (po 2).

Na temelju višegodišnjeg sudjelovanja na državnim natjecanjima (minimalno tri puta u posljednje četiri godine) i barem jednom osvojenog jednog od prva tri mjesta, uz uvjet da se mogu natjecati na engleskom jeziku i u vrijeme olimpijade imaju između 16 i 19 godina, za 9. Svjetsku geografsku olimpijadu Državno povjerenstvo za natjecanje iz geografije izabralo je članove hrvatskog olimpijskog tima u sastavu Albert Škegro, V. gimnazija, Zagreb; Katarina Pavlek, Klasična gimnazija, Zagreb; Dragan Jović, Gimnazija Vukovar; Petra Pajtak, Prva gimnazija Varaždin. Za voditelje tima imenovani su doc. dr. sc. Dubravka Spe-

vec, predsjednica Hrvatskog geografskog društva i dr. sc. Ivan Čanjec, član Upravnog odbora Hrvatskog geografskog društva.

Tab. 1. Ljestvica konačnog poretka na 19. državnom Natjecanju iz geografije 2012. godine

5. razred						bodovi		
rang	ime	prezime	mentor	škola	županija	test	praktični rad	ukupno
1.	Magda	Topić	Ivana Ptičar	OŠ Janka Leskovara, Pregrada	Krapinsko-zagorska	60	27,5	87,5
2.	Jurica	Skuliber	Štjepan Čebrajec	OŠ Marija Bistrica, Marija Bistrica	Krapinsko-zagorska	57	29	86
	Livia	Mazić-Palestrina	Maja Blašković	OŠ Novigrad, Novigrad	Zadarska	60	26	86
3.	Leo	Radalj	Marija Parlov	OŠ Visoka, Split	Splitsko-dalmatinska	57	28	85
4.	Lara	Šarolić	Mirjana Dedić	OŠ Split 3, Split	Splitsko-dalmatinska	56	28	84
5.	Lea	Mlinarić	Maja Krištofić	OŠ Goričan, Goričan	Međimurska	57	25,5	82,5
	Klara	Grošanić	Marina Kožulj	OŠ Ivana Gorana Kovačića Sveti Juraj na Bregu, Pleškovec	Međimurska	56	26,5	82,5
6.	Luna	Frenštacki Živković	Mirjana Vasilj	OŠ Ksavera Šandora Gjalskoga, Zagreb	Grad Zagreb	57	22	79
	Barbara	Tomorad	Štjepan Čebrajec	OŠ Marija Bistrica, Marija Bistrica	Krapinsko-zagorska	53	26	79
	Jakov	Bejo	Žarko Skelin	OŠ Petra Berislavića, Trogir	Splitsko-dalmatinska	55	24	79
7.	Antonija	Latin	Kristina Fruk	OŠ Ante Kovačića, Zlatar	Krapinsko-zagorska	58	20,5	78,5
8.	Robert	Rabadija	Elizabeta Trepotec Marić	OŠ "Ivan Lacković Croata", Kalinovac	Koprivničko-križevačka	52	26	78
	Lana	Šoštarko	Miljenka Hršak	OŠ Ljudevita Gaja, Krapina	Krapinsko-zagorska	52	26	78
9.	Konrad Aleksandar	Kiss	Mirjana Vasilj	OŠ Ivana Gundulića, Zagreb	Grad Zagreb	51	25	76
	Karla	Štok	Martina Mihanović	OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica	Zagrebačka	53	23	76
10.	Antonio	Novak	Damira Marušić	OŠ Selnica, Selnica	Međimurska	52	23	75
	Tomislav	Jelkić	Sandra Patajac	OŠ Ivana Kukuljevića, Belišće	Osječko-baranjska	49	26	75
11.	Juraj	Županić	Tatjana Bednjanec	OŠ Grabrik, Karlovac	Karlovačka	52	20	72
12.	Marta	Paladin	Sanja Dominik	OŠ Stenjevec, Zagreb	Grad Zagreb	47	24	71
13.	Daniel	Širola	Jasna Aničić	OŠ Pavleka Miškine, Zagreb	Grad Zagreb	47	23,5	70,5

6. razred								
rang	ime	prezime	mentor	škola	županija	bodovi		
						test	praktični rad	ukupno
1.	Luka	Banović	Josip Jurjević	OŠ „Fran Franković“, Rijeka	Primorsko-goranska	69	29	98
2.	Luka	Bokarica	Predrag Kralj	OŠ Frana Galovića, Zagreb	Grad Zagreb	63	29	92
3.	Dubravko	Čepulić Polgar	Davor Haid	OŠ Ivana Filipovića, Zagreb	Grad Zagreb	63	28,5	91,5
4.	Karmen	Doričić	Ivana Balaško	OŠ Gornja Vežica, Rijeka	Primorsko-goranska	62	28,5	90,5
5.	Noa	Vidović	Danijela Prokopec	OŠ Granešina, Zagreb	Grad Zagreb	62	27	89
6.	Petra	Brčić	Mirjana Čerina	OŠ Don Lovre Katića, Solin	Splitsko-dalmatinska	60	28	88
7.	Vlatko	Dolenc	Danijela Perenc-Jaušovec	I. OŠ Čakovec, Čakovec	Međimurska	57	30	87
8.	Ana	Mrkonjić	Tomislav Štancl	OŠ Brezovica, Brezovica	Grad Zagreb	59	27	86
9.	Mihovil	Penavić	Blanka Marinović	OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Slavonski Brod	Brodsko-posavska	58	27,5	85,5
10.	Antonio	Međurečan	Dubravka Vajdić	OŠ „Đuro Ester“, Koprivnica	Koprivničko-križevačka	56	27	83
11.	Borna	Bregović	Sanja Posavec	II.OŠ Varaždin, Varaždin	Varaždinska	54	26	80
12.	Bruno Hrvoje	Aurer	Mirjana Vasilić	OŠ Ksavera Šandora Gjalskoga, Zagreb	Grad Zagreb	62	17,5	79,5
13.	Marko	Trubelja	Zdravko Petek	OŠ Novi Marof, Novi Marof	Varaždinska	58	20	78
14.	Tin	Rogina	Sanja Posavec	II.OŠ Varaždin, Varaždin	Varaždinska	48	26	74
15.	Hrvoje	Vraneš	Stipo Pilić	OŠ kralja Tomislava, Zagreb	Grad Zagreb	48	24,5	72,5
16.	Karlo	Ivanković	Ljiljana Vukušić	OŠ „Ljubo Babić“, Jastrebarsko	Zagrebačka	53	8,5	61,5
17.	David	Begić	Ana Veršić	OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar	Zadarska	43	12,5	55,5

7. razred								
rang	ime	prezime	mentor	škola	županija	bodovi		
						test	praktični rad	ukupno
1.	Ivan	Skorupan	Mladen Jeđud	OŠ Vrbani, Zagreb	Grad Zagreb	64	28,5	92,5
2.	Sven	Lasta	Ivan Horina	ČOŠ Josipa Ružičke Končanica, Končanica	Bjelovarsko-bilogorska	62	30	92
	Andrija	Mihalić	Dražan Šimić	OŠ Dragutina Domjanića, Zagreb	Grad Zagreb	66	26	92
3.	Emil	Vinčić	Ivan Relja	OŠ kneza Mislava, Kaštel Sućurac	Splitsko-dalmatinska	62	29,5	91,5
4.	Šime	Vukman	Marijana Šimić	OŠ Majstora Radovana, Trogir	Splitsko-dalmatinska	64	26	90
	Marija	Batur	Ante Šare	OŠ Zemunik, Zemunik Donji	Zadarska	61	29	90
5.	Valentina	Meglić	Tatjana Pongrac	OŠ Veliko Trgovišće, Veliko Trgovišće	Krapinsko-zagorska	60	29,5	89,5

6.	Leo	Pleše	Sanja Hrvojević	OŠ Silvija Strahimira Kranjčevića, Zagreb	Grad Zagreb	64	25	89
7.	Petar	Suman	Lidija Zonjić	OŠ Malešnica, Zagreb	Grad Zagreb	62	26,5	88,5
	Luka	Mesarić	Dubravka Vešligaj	OŠ Matka Laginje, Zagreb	Grad Zagreb	63	25,5	88,5
8.	Renata	Vičević	Denijal Ibrić	OŠ „Bakar“, Bakar	Primorsko-goranska	64	23,5	87,5
9.	Antonijo	Marijić	Ana Kufrin	OŠ „Ivana Brlić-Mažuranić“, Slavonski Brod	Brodsko-posavska	58	28,5	86,5
10.	Ivan	Blažanović	Tihana Ladović	OŠ Kustošija, Zagreb	Grad Zagreb	53	29	82
11.	Stela	Malatestinić	Ana Nekić	OŠ Slave Raškaj, Ozalj	Karlovačka	56	24	80
12.	Perica	Meštrović	Lada Rojc	OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica	Zagrebačka	54	24,5	78,5
	Patricia	Petričko	Nela Reder	OŠ Sveta Nedjelja, Sveta Nedelja	Zagrebačka	55	23,5	78,5
13.	Mirta	Čorić	Tanja Sarjanović	OŠ Bartola Kašića, Zagreb	Grad Zagreb	49	29	78
14.	Silvija	Kosić	Gordana Božić	OŠ Fran Krsto Frankopan, Krk, PŠ Vrh	Primorsko-goranska	62	12	74
15.	Marina	Neferanović	Vlatka Bašić	OŠ Vladimira Nazora, Vinkovci	Vukovarsko-srijemska	54	18	72

8. razred

						bodovi		
rang	ime	prezime	mentor	škola	županija	test	praktični rad	ukupno
1.	Ilan	Nestić	Marija Dominković	OŠ Otona Ivekovića, Zagreb	Grad Zagreb	68	27	95
2.	Matea	Kuljanić	Ana Matić	OŠ Josipa Kozarca, Vinkovci	Vukovarsko-srijemska	65	27,5	92,5
3.	Zlatko	Zimakijević	Radmila Čirko	OŠ Alojzija Stepinca, Zagreb	Grad Zagreb	63	26,5	89,5
4.	Fran	Petrač	Krešimir Lovrenčić	OŠ Krapinske Toplice, Krapinske Toplice	Krapinsko-zagorska	65	23,5	88,5
5.	Ivana	Čavka	Zrinka Tucak	OŠ Ostrog, Kaštel Lukšić	Splitsko-dalmatinska	62	26	88
6.	Nika	Nicolac	Željko Vidaković	OŠ „Nikola Tesla“, Rijeka	Primorsko-goranska	62	24,5	86,5
	Kristina	Badžek	Ana Matić	OŠ Josipa Kozarca, Vinkovci	Vukovarsko-srijemska	59	27,5	86,5
7.	Fran	Polan	Predrag Krajić	OŠ Frana Galovića, Zagreb	Grad Zagreb	60	25,5	85,5
8.	Petar	Orlić	Brigita Gajski Stiperski	OŠ Josipa Račića, Zagreb	Grad Zagreb	64	20,5	84,5
9.	Matea	Bačić	Ivana Balaško	OŠ Gornja Vežica, Rijeka	Primorsko-goranska	65	18	83
10.	Karlo	Štampar	Danijela Perenc-Jaušovec	I. OŠ Čakovec, Čakovec	Međimurska	57	25	82
11.	Leo	Kostelac	Sunčica Ivančić	OŠ Zvonimira Franka, Kutina	Sisačko-moslavačka	67	14	81
12.	David	Zima	Daška Osonjački	OŠ Ivana Filipovića, Osijek	Osječko-baranjska	63	16,5	79,5

13.	Katarina	Tešija	Ljilja Čotić	OŠ Žuti Brijeg, Zagreb	Grad Zagreb	59	16	75
	Marija	Prpić	Ljubica Perić	OŠ „Ivan Goran Kovačić“, Velika	Požeško-slavonska	66	9	75
	Ivan	Čagalj	Petar Perić	OŠ Bijaći, Kaštel Novi	Splitsko-dalmatinska	60	15	75
14.	Sven	Hojski	Matija Pintarić	OŠ Gustava Krkleca, Zagreb	Grad Zagreb	58	14	72

1. razred

						bodovi		
rang	ime	prezime	mentor	škola	županija	test	praktični rad	ukupno
1.	Mario	Tanfara	Emil Matuša	Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik	Šibensko-kninska	57	24,5	81,5
	Vedran	Mihal	Josip Colić	Gimnazija „Matija Mesić“, Slavonski Brod	Brodsko-posavska	55	26,5	81,5
2.	Petar	Bratulić	Martina Hrestak Biševac	Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin	Istarska	50	26	76
	Maja	Maleš	Dražena Glamuzina-Perić	IV. gimnazija "Marko Marulić", Split	Splitsko-dalmatinska	55	21	76
3.	Fabijan	Čorak	Berislav Rusan	XV. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	62	13,5	75,5
4.	Ivan	Kuran	Zorana Spremo	SŠ fra Andrije Kačića Miošića, Ploče	Dubrovačko-neretvanska	50	20	70
5.	Fran	Novačić	Blaženka Zmegač	Srednja škola Tina Ujevića, Kutina	Sisačko-moslavačka	48	18,5	66,5
	Kristijan	Gorički	Lidija Krušlin	XV. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	49	17,5	66,5
6.	Matej	Vereš	Ana Jukić	I. gimnazija, Osijek	Osječko-baranjska	56	9	65
7.	Paola	Brčić	Martina Hrestak Biševac	Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin	Istarska	45	19	64
	Borna Filip	Ivanišević	Zvonko Novaković	I. gimnazija, Split	Splitsko-dalmatinska	50	14	64
	Matteo	Poletti	Martina Hrestak Biševac	Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin	Istarska	49	15	64
8.	Ivan	Šišak	Sonja Batinić	SŠ Sesvete, Sesvete	Grad Zagreb	48	15	63
	Karlo	Hercigonja	Ksenija Šaić	SŠ Pregrada, Pregrada	Krapinsko-zagorska	47	16	63
9.	Martina	Puljić	Franjo Kresojević	VII. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	49	13,5	62,5
10.	Hrvoje	Crnjar	Renata Grbac Žiković	Gimnazija Andrije Mohorovičića Rijeka, Rijeka	Primorsko-goranska	50	12	62
11.	Ivan	Barić	Josip Kosović	V. gimnazija "Vladimir Nazor", Split	Splitsko-dalmatinska	50	11,5	61,5
12.	Dana	Sebić	Andrea Deković	SŠ Mate Balote, Poreč	Istarska	56	3,5	59,5
13.	Jakov	Uher	Igor Pap	Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka	Primorsko-goranska	44	13,5	57,5
14.	Rajna	Racz	Božidar Vilušić-Grabovčić	Klasična gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	43	9,5	52,5

2. razred								
rang	ime	prezime	mentor	škola	županija	bodovi		
						test	praktični rad	ukupno
1.	Mislav	Glibo	Ivanka Bukač	SŠ Tina Ujevića, Kutina	Sisačko-moslavačka	61	26	87
2.	Mia	Artuković	Andrea Čurković	Klasična gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	59	26,5	85,5
3.	Fran	Božić	Nidija Meštrović	V. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	57	21,5	78,5
4.	Ana	Andrilović	Nataša Kauzlarić	XVI. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	52	25,5	77,5
	Marta	Krilčić	Anita Lučić	Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica	Zagrebačka	52	25,5	77,5
5.	Ivana	Nikolac	Hrvoje Grofelnik	Gimnazija Andrije Mohorovičića Rijeka, Rijeka	Primorsko-goranska	49	28	77
6.	Luka	Miličević	Marija Pandžić	Isusovačka klasična gimnazija s.p.j. u Osijeku, Osijek	Osječko-baranjska	45	26,5	71,5
	Lovro	Šprem	Goranka Marković	I. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	46	25,5	71,5
7.	Sandra	Ružman	Valentina Pirc Mezga	SŠ Prelog, Prelog	Međimurska	46	25	71
8.	Josip	Gjergja	Kristina Kapitanović	Gimnazija Franje Petrića, Zadar	Zadarska	53	17	70
9.	Vedran	Jakopović	Karmen Kunović-Martić	Prva gimnazija Varaždin, Varaždin	Varaždinska	51	18	69
10.	Stjepan	Jakopović	Darko Kanjuh	XV. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	48	15,5	63,5
	Robert	Režan	Ljiljana Milin	Gimnazija Pula, Pula	Istarska	44	19,5	63,5
11.	Ivana	Škara	Melita Borić	SŠ dr. Antuna Barca, Crikvenica	Primorsko-goranska	54	9	63
	Ivan	Galić	Dario Pavlović	SŠ Ban Josip Jelačić, Zaprešić	Zagrebačka	48	15	63
12.	Dinko	Šoić	Nidija Meštrović	V. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	49	10,5	59,5

3. razred								
rang	ime	prezime	mentor	škola	županija	bodovi		
						test	praktični rad	ukupno
1.	Marko	Starčević	Darko Kanjuh	XV. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	59	27	86
2.	Dado	Gladović	Marija Pandžić	Isusovačka klasična gimnazija s.p.j. u Osijeku, Osijek	Osječko-baranjska	54	28,5	82,5
	Davor	Brkjačić	Dražena Glamuzina-Perić	IV. gimnazija "Marko Marulić", Split	Splitsko-dalmatinska	54	28,5	82,5
3.	Dominik	Miščančuk	Ivica Blažević	Klasična gimnazija fra M. Lanosovića, Sl. Brod	Brodsko-posavska	52	28,5	80,5
4.	Petra	Matić	Ivila Dender	Gimnazija Dubrovnik, Dubrovnik	Dubrovačko-neretvanska	52	27,5	79,5
5.	Toni	Bakarčić	Darko Kanjuh	XV. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	51	28	79
	Albert	Škegro	Nidija Meštrović	V. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	60	19	79
6.	Andrej	Pospišil	Darko Kanjuh	XV. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	49	27	76
7.	Filip	Šijanski	Suzana Pešorda	SŠ Sesvete, Sesvete	Grad Zagreb	42	28,5	70,5
8.	Andrijana	Horvat	Zvonko Korpar	Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, Vinkovci	Vukovarsko-srijemska	44	25,5	69,5
9.	Petra	Gorički	Davorka Pelko	SŠ Zlatar, Zlatar	Krapinsko-zagorska	48	17,5	65,5
	Katarina	Pavlek	Andrea Čurković	Klasična gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	48	17,5	65,5
10.	Petra	Pajtak	Dragica Marčec	Prva gimnazija, Varaždin	Varaždinska	48	14,5	62,5
11.	Ante	Mastelić	Nikica Krnić	III. gimnazija, Split	Splitsko-dalmatinska	46	13	59
	Lucija Ana	Trtanj	Mladen Crkvenčić	Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb	Grad Zagreb	41	18	59
12.	Ivana	Dragija	Jelena Matijević Vuković	SŠ Vrbovec, Vrbovec	Zagrebačka	41	17,5	58,5
13.	Marijeta	Lozina	Ivanka Bukač	SŠ Tina Ujevića, Kutina	Sisačko-moslavačka	42	15	57
14.	Matija	Ostović	Zoran Pintarić	Gimnazija „Fran Galović“, Koprivnica	Koprivničko-križevačka	39	17,5	56,5
15.	Josip-Juraj	Vlainić	Andelka Ivandić	Gimnazija Gospić, Gospić	Ličko-senjska	45	10	55
16.	Hana	Fiala	Vesna Androić Hanžić	SŠ "August Šenoa", Garešnica	Bjelovarsko-bilogorska	42	12,5	54,5
17.	Elena	Petek	Ivan Devčić	Gimnazija Požega, Požega	Požeško-slavonska	33	13	46

4. razred						bodovi		
rang	ime	prezime	mentor	škola	županija	test	praktični rad	ukupno
1.	Martin	Sever	Robert Slunjski	Gimnazija Čakovec, Čakovec	Međimurska	64	22	86
2.	Dragan	Jović	Vukosava Suvic	Gimnazija Vukovar, Vukovar	Vukovarsko-srijemska	55	25,5	80,5
3.	Marko	Vitez	Krunoslav Rukelj	Prva gimnazija, Varaždin	Varaždinska	54	23	77
4.	Dorjan	Lecki	Hrvoje Grofelnik	Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka	Primorsko-goranska	61	15,5	76,5
5.	Šimun	Nejašmić	Antonija Bertol	XI. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	50	21	71
6.	Nikola	Bukovac	Darko Kanjuh	XV. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	53	15	68
7.	Barbara	Galić	Ivica Blažević	Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića, Slavonski Brod	Brodsko-posavska	53	13,5	66,5
8.	Vedran	Bahun	Nidija Meštrović	V. gimnazija, Zagreb	Grad Zagreb	48	15,5	63,5
9.	Rea	Jozić	Ana Šterc	Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb	Grad Zagreb	49	13	62
	Ante	Lakoš	Sofka Bilan	Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik	Šibensko-kninska	54	8	62
10.	Toni	Knežević	Toni Prusina	Gimnazija Dubrovnik, Dubrovnik	Dubrovačko-neretvanska	42	19,5	61,5
	Jakov	Smilović	Ognjen Rakuljić	SŠ Jure Kaštelana, Omiš	Splitsko-dalmatinska	47	14,5	61,5
11.	Hrvoje	Jedličko	Đurđica Eržić	Gimnazija Nova Gradiška, Nova Gradiška	Brodsko-posavska	47	13,5	60,5
12.	Luka	Rendulić	Ivica Blažević	Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića, Slavonski Brod	Brodsko-posavska	55	4,5	59,5

Dr. sc. Ružica Vuk,
PREDSJEDNICA DRŽAVNOG POVJERENSTVA ZA NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE

Znanstvena konferencija Međunarodne geografske unije *Geographies of Marginality: The Realities of Physically Marginalized Areas*

DUBROVNIK, 19. – 23. KOLOVOZA 2012.

Od 19. do 23. kolovoza 2012. u Dubrovniku je održana međunarodna znanstvena konferencija specijalističke komisije Međunarodne geografske unije za globalizaciju, marginalizaciju i regionalne i lokalne implikacije (C08-27) (*Commission on Globalization, Marginalization and Regional and Local Response*). Konferenciju pod nazivom *Geographies of Marginality: The Realities of Physically Marginalized Areas* organizirali su Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatsko geografsko društvo, član Međunarodne geografske unije. Konferencija je održana u Poslijediplomskom središtu Dubrovnik - Sveučilišta u Zagrebu. To je bio prvi put da se u Hrvatskoj održava konferencija jedne od specijalističkih komisija Međunarodne geografske unije. Skupom je ujedno obilježena i trideseta godišnjica djelovanja Komisije.

Glavna tema skupa bili su geografska marginalizacija i izazovi fizičke marginalizacije krških, otočnih, obalnih, planinskih, močvarnih, izoliranih i kontinentalnih područja. Na konferenciji je sudjelovalo 35 sudionika iz 15 država (Austrija, Češka, Finska, Italija, Hrvatska, Rumunjska, Slovenija, Švicarska, Indija, Izrael, Japan, Tajvan, SAD, Kanada i Novi Zeland), neki od vodećih svjetskih stručnjaka koji se bave pitanjima marginalizacije i globalizacije. Na otvorenju skupa sudionicima su se obratili pozdravili prof. dr. sc. Walter Leimgruber, potpredsjednik komisije, prof. dr. sc. Aleksa Bjeliš, rektor Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Davor Kovačević, prodekan Prirodoslovno-matematičkog fakulteta i prof. dr. sc. Borna Fuerst-Bjeliš, predsjednica organizacijskog odbora konferencije.

Prema definiciji Međunarodne geografske unije (IGU, 2003) marginalnost se može definirati kao trenutno stanje u relativnoj izolaciji, na rubu sustava (kulturnog, socijalnog, političkog ili gospodarskog) ili isključivanje određenih fenomena i domena iz razmišljanja jer ne odgovaraju prevladavajućoj filozofiji. Geografski aspekt istraživanja marginalnosti

foto: Ivan Šulc

foto: Jelena Lončar

foto: Jelena Lončar

teško je sveobuhvatno definirati, a uključuje ekonomsku, političku i socijalnu (socio-kulturnu) dimenziju marginalnosti. Teškoće definiranja proizlaze, između ostalog, iz činjenice da se marginalna područja određuju u odnosu na „normalna“ ili *mainstream* područja. Jedan od preciznijih modela izdvajanja marginaliziranih područja zasniva se na četiri kriterija (u odnosu na *mainstream* područja): (1) značajno niži prihod po glavi stanovnika, (2) slabija infrastruktura, (3) kulturna izolacija i (4) drugačiji prirodni uvjeti. Određena regija može se pokazati marginalizirana prema jednom kriteriju, a prema drugima ne. Pojam marginalizacije je dinamičan koncept jer se smatra da određena regija ima potencijal da prevlada stanje u kojem se poima kao marginalizirana ili nezadovoljavajuća.

Commission on Globalization, Marginalization and Regional and Local Response (C08-27) osnovana je 1982. godine s ciljem istraživanja ljudskih djelatnosti u ekstremnim prirodnim uvjetima, poput planinskih i borealnih područja. Tijekom 1990-ih proširuje svoj predmet interesa na marginalizirana područja, omogućujući tematski pristup istraživanju. U širokom spektru istraživanih tema naglasak je stavljen na nekoliko temeljnih pitanja: ocjenu posljedica globalizacije na stanovništvo i prostor, izravne i neizravne veze marginalnosti i globalizacije u odnosu stanovništva i prostora te na pitanje kako, u sve povezanijem svijetu, rast lokalnih i regionalnih kultura pridonosi raznolikosti ključnoj za opstanak čovječanstva. Dvije skupine tema od posebne važnosti za Komisiju su raslojavanje stanovništva te očuvanje i korištenje resursa.

foto: Jelena Lončar

foto: Zoran Stjeperski

U okviru predmeta istraživanja Komisije podteme konferencije bile su: (1) krš i geografska marginalizacija (2) izazovi geografski marginaliziranih područja (otoci, obala, planine, močvarna područja, izolirana i kontinentalna područja), (3) život i suočavanje s marginalizacijom, (4) marginalizacija u globaliziranom svijetu i (5) razumijevanje marginalizacije. Održano je 27 predavanja u sedam tematskih sekcija u tri dana konferencije te jedno izlaganje postera.

Konferencija je započela s predavanjima o teorijskom pristupu geografskoj marginalizaciji i perifernosti te identificiranjem marginalnih područja primjenom odabranih indikatora. Prikazano je pitanje marginalizacije planinskih područja i pokušaja da se suzbije taj problem u odabranim regijama Švicarske, Rumunjske i Butana. U žarištu interesa većeg broja hrvatskih i slovenskih znanstvenika bio je odnos krša i marginalizacije te njezinih implikacija. Veći broj izlaganja, iako raznolikih tematski i prostorom istraživanja, bio je posvećen socijalnoj dimenziji marginalizacije (npr. odnos migracije i marginalizacije te planiranje i dostupnost zdravstva u Finskoj, odnos lokalnog razvoja i marginalizacije na Siciliji, turizam kao čimbenik revitalizacije depopuliranih planinskih naselja u Sloveniji, marginalizacija beduina na Bliskom istoku i etničkih skupina u Vijetnamu). Interes određenog broja znanstvenika zaokupila je ekonomska dimenzija marginalizacije (npr. odnos administrativno-teritorijalnog ustroja i suzbijanja marginalnosti, problemi malih pacifičkih otoka i gospodarske ovisnosti o razvojnim središtima, odnos gospodarstva i marginalizacije u hrvatskom priobalju).

Na konferenciji je sudjelovalo jedanaest znanstvenika iz Hrvatske (te koautori) koji su se bavili identificiranjem marginaliziranih područja u Hrvatskoj na temelju odabranih indikatora, socijalnim i ekonomskim aspektima marginalizacije u krškim područjima Hrvatske, marginalnošću hrvatskog otočja, zaštićenim područjima i turizmom kao faktorom ublažavanja socijalnih i ekonomskih posljedica marginalizacije te ulogom rastućih svjetskih gospodarstava na tokove prirodnih resursa (Lukić, A.: *Recognizing and mapping rural marginalization and peripherality in Croatia*; Vranković, B.: *Differences in educational achievements of students in geography on external evaluation exam in Republic of Croatia as indicator of marginalization*; Šiljeg, S., Šiljeg, A., Glamuzina, N.: *Quantitative analysis of the marginalization indicators – example of peninsula of Pelješac, Croatia*; Lončar, J., Braičić, Z.: *Economical – geographical review of differentiated development of Croatian karst coastal areas*; Fuerst-Bjeliš, B., Durbešić, A., Cvitanović, M.: *Environmental respon-*

se to marginality: Dalmatian karst hinterland between changing borders and litoralization; Radeljak, P.: (Un)sustainable use of local resources in Šibenik-Knin County; Starc, N., Sumpor, M.: Insularity, marginality and mainland dependency – the case small Adriatic archipelago; Šulc, I., Valjak, V., Rajčić, S. T.: Demographic changes on small Croatian islands: the case study of Mljet, Croatia; Marković, I.: Protected area population sustainability; Stiperski, Z.: Impact of BRIC countries on global flows of natural resources with special overview on European Union.

foto: Zoran Stiperski

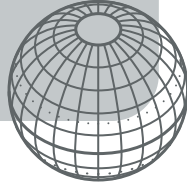
Budući da je konferencija održana u južnoj Dalmaciji, u regiji koja je teritorijalno odvojena od matične države, u izrazitom krškom području smještenom na kontaktu planina, obale i otoka, sudionici su se imali prilike na terenu upoznati s problemima i aspektima marginalizacije obuhvaćenima podtemama skupa. Uz izlaganja je održana jedna cjelodnevna i dvije poludnevne terenske ekscurzije. Drugi dan konferencije održana je poludnevna terenska ekscurzija koja je uključila razgled povijesne jezgre Dubrovnika sa zidinama te odlazak na Srđ. Treći dan održana je cjelodnevna terenska ekscurzija koja je uključila povijesnu jezgre Stona sa zidinama i solanom te Donjoneretvanski kraj s jezerom Kuti, Metkovićem i Arheološkim muzejem Narona. Svrha ekscurzije bio je uvid u probleme marginaliziranih dijelova poluotoka Pelješca, Dubrovačkog primorja i močvarnog područja Donjoneretvanskog kraja. Poludnevna terenska ekscurzija četvrti dan uključila je posjet Elafitskim otocima (Koločep i Lopud) s ciljem upoznavanja s problemima marginalizacije hrvatskog otočja.

Sljedeća konferencija Komisije za globalizaciju, marginalizaciju i regionalne i lokalne implikacije (C08-27) održat će se u kolovozu 2013. godine u Yokohami (Japan).

Konferenciju su financijski poduprli Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Uz navedene, pokrovitelji konferencije su bili Sveučilište u Zagrebu i Grad Dubrovnik. U organizaciji skupa sudjelovali su dr. sc. Borna Fuerst-Bjeliš, red. prof., dr. sc. Zoran Stiperski, red. prof., dr. sc. Aleksandar Lukić, doc., dr. sc. Jelena Lončar, viši asistent, Marin Cvitanović, asistent i Ivan Šulc, asistent.

Na kraju zahvaljujemo osobama koje su svojim radom značajno pridonijeli kvaliteti znanstvenog skupa: dr. sc. Nikoli Glamuzini, izv. prof., na kvalitetnom stručnom vođenju terenskih ekscurzija u Ston, Donjoneretvanski kraj i na Elafite te gospođi Jadranki Čelant-Hromatko iz Hrvatskog geografskog društva i gospođi Tanji Grzilo iz Poslijediplomskog središta Dubrovnik na pomoći u organizaciji konferencije.

IVAN ŠULC

Promovirana knjiga „Dragutin Feletar - prinosi za biobibliografiju“

U nedjeljno podne 8. srpnja 2012. godine, uz blagoslov Sv. Margarete, predstavljena je u međimurskoj Donjoj Dubravi još jedna knjiga „Dragutin Feletar - prinosi za biobibliografiju: zbornik u povodu 70-godišnjice života“. Uredničko pero i velik dio teksta o životu i radu Dragutina Feletara potpisuje doc. dr. sc. Hrvoje Petrić, a slijede i tekstovi prof. dr. sc. Zvonka Kovača, prof. dr. sc. Mire Kolar Dimitrijević, prof. dr. sc. Nevija Šetića i dr. sc. Ružice Vuk. U knjizi je sublimirana pozamašna bibliografija radova Dragutina Feletara koja sadrži: 106 knjiga i udžbenika, 476 znanstvenih i stručnih članaka, 70 literarnih radova, 143 predgovora u katalogizima, te 193 uredništva knjiga. U knjizi su priloženi i članci Ernesta Fišera, Zvonimira Bartolića, Ivana Peterlina, Nevena Budaka, Božene Loborec i Marija Kolara kao i autobiografski dio u obliku romana iz pera Dragutina Feletara.

Knjiga „Dragutin Feletar - prinosi za biobibliografiju“ promovirana je u prostorijama KUD-a Seljačka sloga - palači Zalan, a o njoj su redom govorili prof. dr. sc. Zvonko Kovač s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, akademik Vladimir Bermanec, profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu i doc. dr. sc. Hrvoje Petrić sa zagrebačkog Filozofskog fakulteta. Moderator je bio Mario Kolar, prof. dok su predstavljanje knjige u glazbenom bloku svojim su nastupima uveličali Elizabeta Toplek-Teta Liza, primadona međimurske narodne popijevke, te glazbeni duet Ladislav Varga na klarinetu i Marko Žerjav na gitari. Otvarajući skup domaćinski je pozdravio i načelnik Općine Donja Dubrava Marijan Varga.

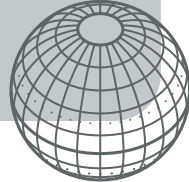

foto: Petar Feletar

Dragutin Feletar je rođen u Velikom Otoku 10. srpnja 1941. godine, osnovnu školu je polazio u Donjoj Dubravi i Kotoribi, a gimnaziju u Varaždinu. Završio je studij geografije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1973. magistrirao, a 1982. doktorirao. Radio je u prosvjeti, novinarstvu, odnosima s javnošću, znanosti i izdavaštvu. Od 1983. do 2006. radio je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu gdje je napredovao do trajnog zvanja redovitog profesora, a zadnje dvije godine bio je i dekan tog fakulteta. Član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti postao je 2006., a od 2006. do 2011. obnašao je časnu dužnost Velikog meštra Družbe „Braća Hrvatskog Zmaja“. Dobitnik je državne nagrade za popularizaciju znanosti, nagrade za životno djelo Koprivničko-križevačke županije i Grada Koprivnice, državnog odlikovanja Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića, itd.

Nakladnik knjige „Dragutin Feletar - prinosi za biobibliografiju“ je izdavačka kuća „Meridijani“ koja je na 239 stranica u formatu 16 x 24 cm, te u tvrdom uvezu u boji upriličila ovo izdanje uoči 71. rođendana umirovljenog prof. dr. Dragutina Feletara, koji je ovom biobibliografijom još jednom podsjetio koliko je zadužio svojim radom kao novinar, pjesnik, esejist, putopisac, urednik (...), te prvenstveno geograf, hrvatsku znanstvenu i širu javnost.

PETAR FELETAR

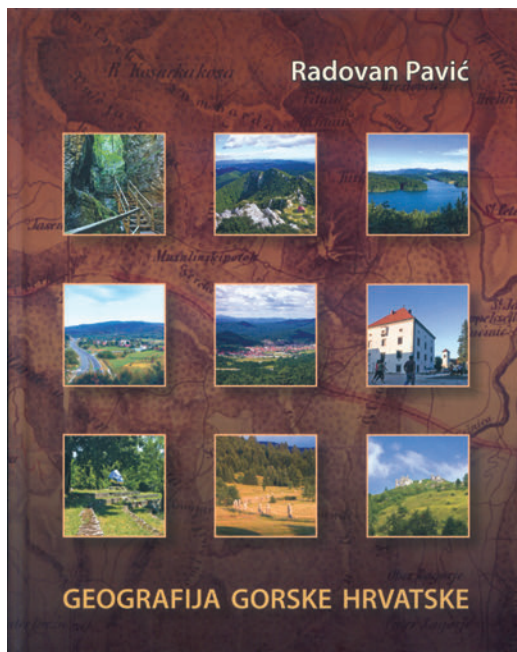
Geografija gorske Hrvatske – prilozi analizi socijalno-geografske strukture Gorskoga kotara i Ogulinsko-plašćanske submontane udoline

RADOVAN PAVIĆ

BIBLIOTEKA ZAVIČAJ, VL. NAKLADA ZDENKO MANCE, 2012., 336 STR.

Osebnijoga umirovljenog prof. dr. sc. Radovana Pavića geografskoj publici (a i onoj široj) nije potrebno posebno predstavljati. Njegov lik i djelo poznati su uglavnom svima koji su se barem u jednom dijelu svoga stručnog i/ili znanstvenog rada dotaknuli tema iz područja političke geografije i geopolitike ili pak onima koji su neformalno zainteresirani za granice, teritorije, države, teritorijalne podjele, latentne i otvorene političke sukobe, krize, geostrategije, regionalizacije, identitete, prostore, položaje i druge pojmove iz sfere navedenih znanstvenih disciplina. No prof. Pavić bavi se i „kraljicom“ geografije – regionalnom geografijom: od Sredozemlja i jugoistoka Europe do „mikroregije“ Istre i, dakako, svoga Gorskog kotara. Upravo je analiza socijalno-geografske strukture Gorskoga kotara i Ogulinsko-plašćanske submontane udoline bila i tema njegova doktorata, obranjenoga na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1978., a u neznatnom obliku izmijenjenoga i ukoričenoga u knjigu tek 2012. Prema želji autora, tekst u knjizi promijenjen je u odnosu na onaj iz 1978. za samo oko tri posto, i to s podacima vezanima uz prometnu infrastrukturu i turizam (čak su i lektorski zahvati bili minimalni); na kraju knjige dodane su nove ilustracije s nekoliko prepoznatljivih autorovih tematskih karata.

Prema riječima urednika, prof. dr. sc. Rade Kneževića, osobita je vrijednost ove knjige činjenica da prikupljeni, potom obrađeni i prezentirani podaci u knjizi proistječu iz iscrpnoga terenskog rada – metode istraživanja koja je u vrijeme nastajanja doktorske disertacije bila jedna od najcjenjenijih metoda geografskoga istraživanja, premda je, osobito u to vrijeme, bila mukotrpnija te vremenski dugotrajnija i fizički daleko zahtjevnija metoda prikupljanja podataka od metoda koje se zbog postojanja novih medija i tehnoloških poboljšanja danas sve češće upotrebljavaju, ponekad i kao zamjena za fundamentalna terenska istraživanja. Nadalje, autor se uvelike koristio brojnim arhivskim zapisima o geografiji Gorskoga kotara, i to ne samo onima iz bivše države, već i iz Austrije, Mađarske i tadašnje Čehoslovačke. Prof. Knežević dodaje da je dodatna vrijednost knjige i vrlo opširno poglavlje o toponimiji – detaljno popisanoj i obrađenoj – poglavlje koje je posebnost ne samo u tadašnjim geografskim istraživanjima nego, nažalost, i danas. Osim toga, pokazalo se da

su se procjene i pretpostavke funkcionalnog i fizionomskog razvoja istraživana prostora utemeljene na uzročno-posljedičnim vezama iz 1970-ih u velikoj mjeri zaista i ostvarile ili se ostvaruju. Stoga urednik zaključuje da zbog obilja podataka koje nudi knjiga ima enciklopedijsku vrijednost pa je i vrlo zahtjevna za čitanje te se o njoj može govoriti kao o doista sveobuhvatnom djelu o istraživanoj regiji (ili kako autor preferira Regiji). Osim onoga što urednik primjećuje, treba dodati još jednu vrijednost ove knjige. To je autorov doprinos razjašnjenju brojnih općih pojmova, poput: geografski položaj, prostorni smještaj (lokacija), prag, vrata, koridor, toponimija, oikonimi, patronimici, morfonimi, hidronimi, etno(topo)nimi i dr.

Slijedeći tradiciju znanstvenih istraživanja koja započinju s upoznavanjem autora i čitatelja s dosadašnjim istraživanjima i izvorima o odabranoj temi, prof. Pavić u prvom poglavlju detaljno istražuje pojavnost Regije u dokumentima i zapisima, slikarskim, putopisnim, etnografskim i drugim literarnim djelima (osobito planinarskim vodičima) te, naravno, kartografskim prikazima. Analizom navedenih izvora u kojima se ona spominje ili predočava, autor zaključuje kako je Regija nedovoljno prisutna u društvenoj svijesti te iznosi razloge koji su utjecali na njezinu slabu i „maglovitu“ percepciju sve do najnovijega doba.

U drugom poglavlju prof. Pavić upoznaje nas s osnovnim toponimima i njihovim varijantama (neke s različitim prostornim obuhvatom) preuzetima iz raznih izvora, detaljno ih obrazlažući. Tako analizira toponime kao što su: Gorski kotar, Ogulinsko-plašćanska udolina, Potkapelska submontana udolina, Potkapelska i Goranska mezoregija, makroregija Gor(an)sko-kotlinska Hrvatska u kojoj „valja razlikovati Gorski kotar i Liku i prijelazno Ogulinsko-plašćansku udolinu“.

Treće poglavlje autor posvećuje podrobnoj analizi pojmova granica, međa, prijelazna zona (I. i II. reda), čime pridonosi jasnijoj razdiobi navedenih pojmova. Potom izdvaja kriterije za njihovo topografsko definiranje i pojmovno razdvajanje (prirodno-geografske, povijesne i suvremene društvene kriterije). Prema navedenim kriterijima, u Regiji pomno opisuju sve njezine granice i međe.

Četvrto, obuhvatom najopširnije poglavlje, uistinu nudi obilje podataka o toponimijskim značajkama raznovrsnih prostornih jedinica u Regiji, od vrhova i malenih šumskih predjela, polja i pećina do zaselaka, naselja i cijele Regije. Koristeći se raznim izvorima (povijesnim dokumentima, kartografskim materijalima, topografskim kartama, katastarskim i drugim planovima), prof. Pavić poglavlje započinje razradbom osnovne podjele toponima na one lingvističke i semantičke, odnosno geografske (historijskogeografske) toponime. Dakako, težište stavlja na one geografske. Brojnim primjerima s područja Regije autor upućuje na ozbiljnost problematike toponimije te nas uvodi u svijet u kojem počinjemo (ne)svjesno razmišljati o toponimima koji nam trenutno padnu napamet ili nas često okružuju, o njihovoj etimologiji, o tipu kojem pripada pojedini toponim, odnosno kategoriji u koju bismo ga mogli svrstati, o uvjetima i vremenu njegova nastajanja i možebitnih lingvističkih promjena koje je doživio, o učestalosti toponima sličnih obilježja u nekom području i sl. Sam je autor ponudio podjelu toponima u desetak kategorija: lokacijski, predjelni – horonimi, morfonimi, klimatski toponimi, florističko-vegetacijski toponimi, zoonimi, etnonimi, oikonimi, ekonomski toponimi i dr. Osobito je zanimljiv dio u kojem autor razrađuje toponime u dijakronijskom aspektu, tj. ovisno o vremenu njihova nastanka, polazeći od predslavenskoga razdoblja pa sve do suvremenih toponima (na primjer, onih vezanih uz razvoj prometa). U ovome dijelu knjige saznajemo, primjerice, po čemu su ime dobile Grižane, Lokve, Sabljaki, Mrzli Dol, Ravna Gora, Begovo Razdolje, Hum, Homer, Plandište, Tuhobić, Oštra,

Hrib, Javornik, Zalesina, Gvozd, Suhi potok, Dubrava, Medveđak, Vučjak, Bošnjaci, Crkvina, Gomirje, Sveta gora, Osojnik, Čabar, Ograja, Mošune, Plase, Trsje, Rudine, Torovi, Klanac, Bajer i dr.

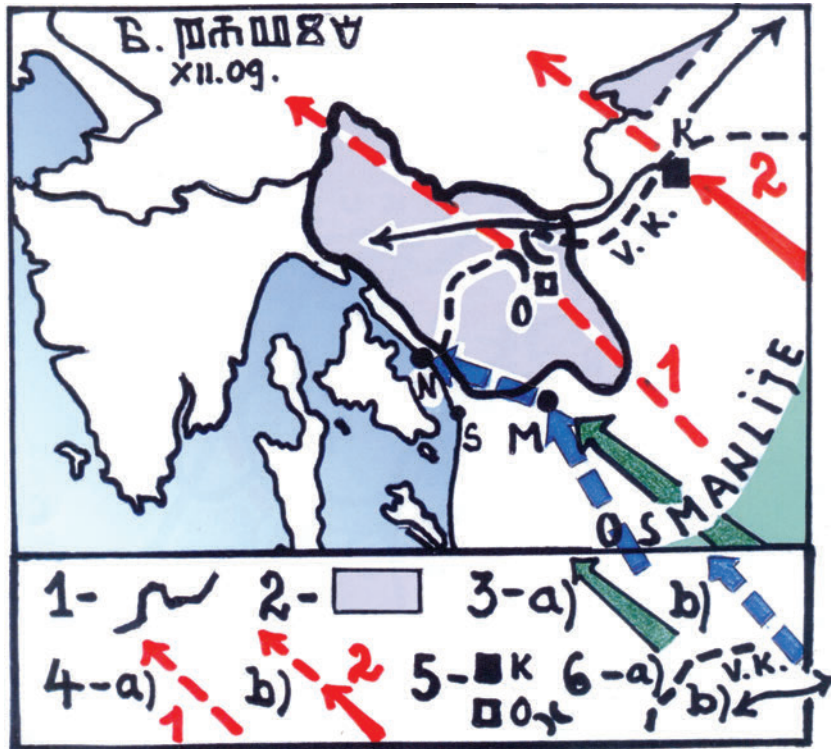
U petom poglavlju autor objašnjava razliku između geografima (i drugima) često nejasnih pojmova – geografski položaj i prostorni smještaj – primjenjujući ih na prostoru Regije. Drugim riječima, detaljno analizira smještaj, značajke i ulogu geografskog položaja Regije u odnosu na širi prostor, zatim njezino obilježje graničnosti te geopolitičke osobine, geostrateško značenje i geoprometni položaj Regije rabeći dijakronijski i sintetički pristup.

U šestom poglavlju o prometnoj valorizaciji Regije autor ponovno koristi kronologiju kao glavnu metodu. Pritom ističe važnost izgradnje četiriju cesta (popularne Karoline, Lujzijane, Jozefine i Rudolfine) i željezničke pruge, koje su bitno odredile razvojne smjernice Regije u prošlosti i danas. Kako ističe, prometna važnost Regije u hrvatskim (i širim) okvirima izravna je posljedica njezina geografskog položaja (što je odavna prepoznato), pa je promet i danas jedna od djelatnosti s najboljom razvojnom perspektivom. Posebnu pažnju valjalo bi obratiti potpoglavlju o utjecaju cesta na geografsku fizionomiju kraja i razvoj gospodarskih djelatnosti u Regiji nakon njihove izgradnje te o „specijalizaciji“ cesta („Lujzijana postaje drvnom, a Jozefina žitnom prometnicom“).

Pretposljednje poglavlje u knjizi posvećeno je razvoju gospodarskih funkcija Regije, analizirajući ponajprije resursnu osnovu za razvoj gospodarstva, a potom i konkretnu realizaciju, tj. iskorištenost prirodnih datosti Regije. Nakon povijesnoga pregleda razvoja gospodarstva Regije, u kojem opisuje prvotno krčenje šuma, poljodjelstvo i vinogradarstvo, pa preko razvoja željezarske i staklarske manufakture s kojom je povezana djelatnost karavanskog prometa, tj. prevoženja manufakturnih proizvoda prema moru, zatim razvoja trgovišta, pilana i taverni (počeci turizma), sve do razvoja moderne industrije (najviše prehrambene i drvne) a kasnije i turizma, autor razrađuje osnovne karakteristike i probleme razvoja svake pojedine djelatnosti u Regiji.

Posljednje poglavlje posvećeno je analizi jednoga centralnog naselja Regije – Ogulina. Riječ je o klasičnom primjeru geografske studije slučaja koja uporabom analitičko-sintetičkoga pristupa detaljno detektira specifičnosti i probleme nekog prostora, rezimira njegove posebnosti i općenitosti te prostorno promišlja perspektivu njegova daljnjeg razvoja. Prof. Pavić stoga kreće od geografskog smještaja, položaja i geoprometnih karakteristika Ogulina, potom se osvrće na prilike i okruženje njegova povijesnoga razvoja, a završava sa suvremenim funkcijama (dakako do 1970-ih! kada je doktorat napisan) i tadašnjim urbanističkim izgledom. Upravo zastarjelost tekstualno i tablično iznesenih podataka vezanih uz gospodarsko stanje i perspektive Ogulina (premda su se neka predviđanja i procjene do danas ostvarile, poput one da „bolja cestovna povezanost može ojačati vikendaški turizam i iz primorskog i iz panonskog sektora“), ovo poglavlje vjerojatno čini najviše sklonim kritikama. Pritom ipak treba uzeti u obzir i autorovu želju za minimalnim intervencijama u objavljenom tekstu, kao i činjenicu da zastarjelost podataka u posljednjem poglavlju ne umanjuje vrijednost cjelokupne knjige. Naime, u prvi plan nikako ne treba staviti same brojčane podatke, koji po prirodi stvari imaju vrlo kratkotrajnu aktualnost i točnost, nego način na koji autor pristupa analizi Regije, kako istražuje uzročno-posljedične odnose, kako promišlja i ozbiljuje prostor koji istražuje, te dakako, već spomenutu toponimijsku analizu Regije.

Na kraju, odmaknemo li se malo od same knjige prof. Pavića i pogledamo li sveukupni izdavački geografski opus, treba istaknuti činjenicu da je u kroničnom nedostatku geo-

Sl. 12. Povijesni geostrateški položaj Regije

- 1 - Današnje državne granice
- 2 - Prostor Regije
- 3 - a) Važan dodirni položaj Regije u odnosu na osmanlijska osvajanja iz smjera jugoistoka
b) nakon osmanlijskog zauzimanja Udbine, kaptol Krbavske biskupije premješta se u Modrušu, a odatle u Novi Vinodolski
- 4 - a) Čitava Regija bila je tako izložena osmanlijskoj opasnosti, u čemu se isticao (l) geostrateški pravac duž Ogulinsko-plašćanske udoline prema Ogulinu i Ogulinskim vratima i dalje prema Kranjskoj. Međutim,
b) značenje toga geostrateškog pravca ipak je zaostajalo za onima kojima je na putu prema Kranjskoj stajao Karlovac (2), što je bio osmanlijski geostrateški pravac od primarne važnosti jer je pristup Sloveniji tuda bio reljefno daleko povoljniji (K-Karlovac, O-Ogulin)
- 5 - Ogulinska tvrđa i Ogulinska vrata te karlovačka tvrđa (oko 1500-te i 1579. god.)
- 6 - Politička podijeljenost Regije do 1873./1881., nestanak Vojne krajine, njezina je bitna karakteristika dugotrajna razdijeljenost između Vojne krajine i Civilne Hrvatske
a) teritorij Vojne krajine
b) vidljivo je da dio Regije pripada Civilnoj Hrvatskoj što znači koridorsku povezanost hrvatskih prostora u Panoniji s onima na dijelu Sjevernoga hrvatskog primorja

grafske literature na hrvatskom jeziku svaki novi naslov u izlogu knjižare, unatoč svim njegovim prednostima i nedostacima – obilježjima koje ima svaka knjiga – dobar i poželjan. Premda to, dakako, nije osnovni razlog za čitanje ove poučne, sveobuhvatne regionalne monografije (jer pravi su razlozi obrazloženi ranije u tekstu), neka nam knjiga prof. Pavića bude poticaj za što agilnijim objavljivanjem suvremenih i barem jednako zanimljivih geografskih knjiga.

Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske

ALEKSANDAR LUKIĆ

MERIDIJANI, SAMOBOR, 2012., 256 STR.

Zamislimo li na trenutak sliku Hrvatske prije samo pola stoljeća, pred očima nam se pojavljuje zemlja koja je velikim dijelom bila poljoprivredna i seoska. Urbanizacijom, industrijalizacijom, litoralizacijom te napuštanjem poljoprivrede i sela kao mjesta življenja takva slika je u međuvremenu potpuno izmijenjena. Područja izvan grada u današnjoj Hrvatskoj vrlo su raznolika, „mozaična“. Premda se često poistovjećuju sa slabom razvijenošću, malobrojnim i starijim stanovništvom, lošom infrastrukturnom opremljenošću i nizom drugih problema, ona su i područja drugačijih (pozitivnijih) razvojnih trendova i diverzifikacije. Upravo je „pluralnost ruralnosti“ nit vodilja knjige *Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske* Aleksandra Lukića, docenta na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Temeljena na autorovoj doktorskoj disertaciji, polazi od nehomogenosti ruralnih područja Hrvatske kao osnovne postavke te želi ispitati uzroke njihove kompleksnosti. Za osnovni instrument i cilj istraživanja postavljena je izrada tipologije na temelju prirodnogeografskih i društveno-geografskih varijabli te određivanje temeljnih obilježja tako izdvojenih tipova ruralnih i urbaniziranih naselja.

Knjiga je strukturirana kroz sedam osnovnih poglavlja. Nakon uvodnog dijela, u kojem autor pojašnjava ciljeve i hipoteze, metodologiju te obuhvat istraživanja, u drugom poglavlju analiziraju se različiti načini poimanja i definiranja *ruralnog prostora*. Razmatra se više akademskih diskursa: funkcionalni koncepti ruralnosti, zatim socijalno-geografski koncept Münchenske škole, političko-ekonomski koncept te koncept socijalne konstrukcije ruralnosti, a zaključuje s pluralnošću ruralnosti kao njenom definicijom.

U idućem poglavlju iznose se primjeri službenih definicija urbanih i ruralnih naselja svjetskih država te UN-a, pri čemu se izdvaja pet osnovnih kriterija: veličina naselja (broj stanovnika ili stanova), gustoća naseljenosti, administrativni status, socio-ekonomska struktura i mobilnost stanovništva te urbana infrastruktura i morfološka obilježja naselja. Potom se približe razmatra OECD-ov model diferenciranja urbanih i ruralnih područja te ruralno i urbano u službenim definicijama Europske unije i njenih država članica.

U četvrtom poglavlju predstavlja se tipologija kao istraživačka metoda (ruralnog) prostora te iznose primjeri tipologija ruralnih područja iz više europskih zemalja, kao i onih

na razini Europske unije. Razmatraju se njihovi ciljevi, tehnike, razine prostorne analize te osnovna obilježja tipova izdvojenih pojedinim tipologijama. Poglavlje završava kritičkim osvrtom autora na iskustva primjene ove metode.

Iduća dva, ključna, poglavlja posvećena su tipologiji ruralnih područja Hrvatske. Na početku je izdvojeno 139 gradskih naselja korištenjem modificiranog modela M. Vreska za 2001. Iz preostalog skupa od 6620 neurbanih naselja izuzeto je 105 naselja bez stanovnika te je tipologija tako obuhvatila 6515 ruralnih i urbaniziranih naselja s 2.043.714 stanovnika, tj. 46,1 % ukupnog stanovništva Hrvatske 2001.

U prvom koraku zahvaćeno je čak 140 varijabli podijeljenih u 11 skupina. Taj broj je daljnjom statističkom i kartografskom analizom (kojom su obuhvaćena i urbana i neurbana naselja) te generalizacijom smanjen na 70-ak, a nakon korelacijske analize na konačnih 59 varijabli. Tehnikama multivarijantne analize prepoznato je 8 ključnih faktora diferencijacije ruralnih područja Hrvatske: 1) demografska dinamika i socio-ekonomska aktivnost, 2) poljoprivredno stanovništvo, 3) dostupnost i dnevne cirkulacije, 4) infrastrukturna opremljenost, 5) ekonomska diverzificiranost – turizam i ugostiteljstvo, 6) važnost poljoprivrede, 7) ekstenzivnost poljoprivrede i stočarstvo te 8) demografska koncentracija i centralitet. Nakon izračunavanja faktorskih bodova za naselja autor je kartirao vrijednosti svakog faktora i usporedio njihovu prostornu distribuciju. Potom je provedena klasteranaliza kojom je prepoznato šest jasno izdvojenih tipova: A - Dinamična, strukturno jača naselja, B - Dostupnija, o cirkulaciji ovisna naselja, C – Tržišno orijentirana poljoprivredna naselja, D - Ekonomski diverzificirana, pretežito turistička naselja, E - Naselja poljoprivredne ekstenzifikacije i slabe demografske dinamike, F – Naselja ruralne periferije, te sedmi tip s naseljima koja su svojim obilježjima bila udaljena od ostalih naselja (G - Ostala izvangradska naselja, kao pretežito mala, slabo infrastrukturno opremljena naselja). Izrađena je karta tipova ruralnih područja, analizirane pojedine varijable po tipovima te udio pojedinih tipova po hrvatskim regijama i županijama. Šesto poglavlje završava kritičkim osvrtom na mjere razvoja ruralnih područja Hrvatske, među kojim je primjetan nedostatak konkretnijih mjera za neproblemska ruralna područja.

U zaključku autor konstatira da su dobivene razlike u obilježjima tipova „potvrda glavne hipoteze o nehomogenosti odnosno strukturnoj i funkcionalnoj raznolikosti ruralnih područja Hrvatske“ (228. str.) te završava knjigu s nadom da će posebnosti ovih područja biti bolje prepoznate kao potencijali razvoja temeljenog na kvaliteti življenja.

Nakon zaključnog poglavlja priložen je sažetak na engleskom jeziku, literatura i izvori podataka te popis varijabli i matrice faktorske analize, kao i izabrani pokazatelji tipova ruralnih i urbaniziranih naselja i gradova Hrvatske.

Knjigu *Mozaik izvan grada – tipologija ruralnih i urbaniziranih naselja Hrvatske* svakako trebamo ubrojiti među one koje otvaraju nove perspektive. Razuvjerava sve koji su hrvatska ruralna područja ikada promatrali isključivo kao monofunkcionalna, problematična, idilična, zastarjela, zaostala u vremenu, bliska prirodi, jednosložna... Jer ona su i kompleks, bogatstvo funkcija, suprotnost pejzaža, dinamični trendovi. Upravo rezultati tipologije ruralnih područja predstavljaju izvrstan temelj za provedbu razvojnih mjera prikladnih za pojedine tipove područja ovisno o njihovim specifičnim obilježjima. Ova knjiga je zato i promocija geografskog – integralnog, uzročno-posljedičnog načina razmišljanja o struktura i procesima u prostoru, i doprinos aplikativnosti geografije u suvremenom društvu.

80-godišnjica života prof. dr. sc. Miroslav Sić

U studenom ove godine naš uvaženi profesor Miroslav Sić navršava 80. godina života. Povodom tog događaja uredništvo Geografskog horizonta pripremlilo je retrospekt o znanstvenom i stručnom djelovanju našeg profesora.

Dr. sc. Miroslav Sić, redoviti profesor u mirovini, rođen je 15.11.1932. u Sremskoj Kamenici (općina Petrovaradin) u Srbiji. Srednjoškolsko (gimnazijsko) obrazovanje stekao je u Sremskim Karlovcima i Zagrebu. Geografiju je diplomirao 1955. na Geografskom odjelu PMF-a u Zagrebu temom *Petrovaradin. Geografski prikaz*. Po završetku studija kraće je vrijeme bio zaposlen u Konzervatorskom zavodu (Odjel za zaštitu prirode) u Zagrebu. Na matičnom je Odsjeku radio punih 45 godina, od 1958. do umirovljenja 2003.

Poslijediplomski studij završio je 1965. obranom teme *Agrarna naselja Srednje Posavine*, a doktorsku disertaciju pod nazivom *Bosutska nizina-prilog poznavanju regionalne geografije Hrvatske* obranio je 1974. U znanstveno-nastavno zvanje docent izabran je 1974, u izvanrednog profesora 1982, u redovitog profesora 1989, a 1998. postaje redoviti profesor u trajnom zvanju. Ističemo da je tijekom znanstveno-nastavne karijere u dva navrata boravio na usavršavanju u Francuskoj i to na *Unité de l'enseignement et de recherche de Géographie, Université de Paris X – Nanterre* (1977. i 1983).

Profesor Sić se tijekom više od četrdeset godina rada na Geografskom odsjeku ponajviše bavio problematikom vezanom uz promet i regionalni razvoj, a u zrelijim godinama istraživački interes je usmjerio i na ekonomskogeografsku tematiku. Iz navedenih je područja objavio 40-ak znanstvenih i 50-ak stručnih radova. Važniji radovi objavljeni u tom razdoblju su: Sić, M. (1978): *Ausbau und Auswirkungen der ersten Autobahnen in Jugoslawien*, *Geographical Papers* 4, 29-39; Sić, M. (1985): *Mreže gradskog autobusnog prometa u SR Hrvatskoj i njihova uloga u razvoju prigradskih područja*, *Radovi Geografskog odjela* 20, 11-19; Sić, M. (1993): *Osnovna pitanja razvoja i organizacije prometnog sustava Hrvatske*, *Geografski glasnik* 55, 13-26; Sić, M. (1994): *Razvoj i perspektiva Zagreba kao prometnog čvorišta europskog značaja*, *Geografski glasnik* 56, 129-142; Sić, M. (2003): *Regional Disparities in Croatia*, *Hrvatski geografski glasnik* 65 (2), 5-28. Sudjelovao je na 30-ak domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova, većinom s referatom. Bio je voditelj dva i suradnik na sedam znanstvenih projekata. Znanstveno je doprinio razvoju prometnog sustava Hrvatske, posebno ulozi autocesta u organizaciji prostora, te tendencijama regionalnog razvoja Hrvatske prema modelu centar-periferija.

foto: Vedran Prelogović, 04.09.2011.

Generacijama studenata Geografskog odsjeka profesor je ostao u sjećanju kao vrstan pedagog o čemu zorno svjedoči 200-ak ocjenskih radova obranjenih pod njegovim mentorstvom, kao i kolegiji koje utemeljio i predavao, a i danas su sastavni dio sveučilišnog kurikulumima geografije u Zagrebu. Kao asistent sudjelovao je u nastavi Proseminara I, Regionalne geografije IV (Alpski prostor), Vježba iz Alpskog prostora, Vježba iz regionalne geografije IV, Vježba iz regionalne geografije Jugoslavije I i II, Geografskog seminara, Vježba iz globalnog povezivanja i regionalnog diferenciranja (litoralizacija). U znanstveno-nastavnim zvanjima predavao je sljedeće kolegije: Prometna geografija, Regionalna geografije Srednje Europe, Geografski aspekt regionalnog planiranja, Geografija Europe i Ekonomska geografija. Osim na matičnom Odsjeku zapaženu nastavnu djelatnost ostvario je i na Studiju krajobrazne arhitekture Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na kojemu je utemeljio geografske kolegije, koje danas predaju mlađi nastavnici Geografskog odsjeka u Zagrebu. Također je predavao na preddiplomskom studiju na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Značajan nastavnički angažman imao je na poslijediplomskim studijima Principi i metode regionalizacije i Geografske osnove prostornog planiranja na Geografskom odsjeku PMF-a u Zagrebu, te povremeno na poslijediplomskim studijima na Građevinskom, Arhitektonskom i Agronomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te na Pomorskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Posebno ističemo da je 1984. sudjelovao u izvođenju poslijediplomske nastave na *Université de Paris X – Nanterre*. Profesor Sić obnašao je različite funkcije na Geografskom odsjeku i Hrvatskom geografskom društvu. U razdoblju 1994-1998. bio je pročelnik Geografskog odsjeka, a od 1990. do 1994. predstojnik Zavoda za regionalnu geografiju. U dva mandata bio je predsjednik Hrvatskog geografskog društva (1976-1977. i 1978-1979) i glavni urednik znanstvenog časopisa Hrvatski geografski glasnik (1990-2005). Član je Hrvatskog znanstvenog društva za promet i Hrvatske sekcije *The European Regional Science Association*. Za svoj rad je dobio priznanje Društva prometnih inženjera Hrvatske, diplomu Republičke zajednice za znanstveni rad i zahvalnicu Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

Po umirovljenju profesor je ostao stručno i nastavno aktivan. Tijekom posljednjih desetak godina objavio je u međunarodnim geografskim glasilima nekoliko zapaženih radova: Sić, M. (2007): Spatial and Functional Changes in Recent Urban Development of Zagreb, *Dela* 27, 5-15; Sić, M. (2009): Utjecaj autoceste Zagreb-Split na regionalni razvoj Like, *Hrvatski geografski glasnik* 71 (1), 87-100. Također je s izlaganjima sudjelovao u radu 4. i 5. hrvatskog geografskog kongresa, a posebno ističemo njegovo stručno vođenje terenskih ekskurzija na oba kongresa. Osim toga, profesor je nastavio sudjelovati na zimskom i ljetnom seminaru za geografe, kao predavač i aktivni sudionik ovih tradicionalnih okupljanja učitelja i nastavnika geografije.

Za 80. rođendan želimo profesoru Siću dobro zdravlje i još puno godina uspješnog bavljenja životnim pozivom – geografijom.

Mislav Matišić dobitnik Nagrade Maja Pisk za uzornog studenta 2012. godine

Povjerenstvo za dodjelu *Nagrade Maja Pisk* (u sastavu: voditelji smjerova diplomskog studija i studentski predstavnici u Vijeću Geografskog odsjeka), nakon pomno razmotrene dokumentacije nominiranih kandidata (10% studenata s najboljim prosjekom ocjena) donijelo je odluku da se nagrada za uzornog studenta 2012. godine dodijeli studentu integriranog smjera geografije i povijesti

MISLAVU MATIŠIĆU

Svečanost dodjele nagrade održana je u sklopu podjele prvostupničkih svjedodžbi u Velikoj amfiteatralnoj dvorani zgrade na Marulićevom trgu 19, u Zagrebu, 11. veljače 2012.

O B R A Z L O Ž E N J E:

Kriterij za dodjelu Nagrade: 1. prosjek svih položenih ispita na dodiplomskom studiju, odnosno tijekom šest semestara na integriranom smjeru, i 2. znanstveno-stručne i stručno relevantne aktivnosti (objavljeni radovi, sudjelovanje na znanstveno-stručnim skupovima, radionicama, seminarima, u radu studentskih i drugih organizacija, volontiranje i sl.).

Mislav Matišić ostvario je najviši prosjek ocjena (4,78) i drugu po redu najvišu ocjenu za stručno-radne reference među predloženim kandidatima za nagradu.

Od stručnih i stručno relevantnih aktivnosti izdvaja se sljedeće: sudjelovanje u pisanju i pripremanju dviju radnih bilježnica iz geografije za srednje stručne škole (2009), turističko-geografsko vođenje sudionika 41. Međunarodne fizičke olimpijade u Zagrebu (2010), predstavljanje Geografskog odsjeka na tri Smotre Sveučilišta u Zagrebu, te sudjelovanje u pripremanju rasprave *Suočavanje s prošlošću na internetskim portalima Društva za hrvatsku povjesnicu* (2011).

Stručno-radne reference upotpunjuju raznovrsne društvene i humanitarne aktivnosti: predsjednik je akademskog zbora Filozofskog fakulteta *Concordia discors*, jedan od organizatora 1. Susreta pjevačkih zborova Sveučilišta u Zagrebu, jedan od osnivača i predsjednik Udruge astmatičara *Thalassoterapije* u Crikvenici, član odbojkaškog tima PMF-a, član Kluba studenata geografije, član dramske sekcije Kluba studenata elektrotehnike (KSET-a) itd.

Izloženo potkrjepljuje da je riječ o studentu kojeg karakterizira visoka radna etika, stručna izvrsnost, integritet i humana osobnost, po čemu u potpunosti zadovoljava propozicije za uzornog studenta.

Mislavu Matešiću čestitamo na dodjeli ovog vrijednog priznanja sa željom za nastavak uspješne afirmacije pozitivnog sustava vrijednosti među studentima Geografskog odsjeka.

PREDSJEDNIK POVJERENSTVA,
 Dr. sc. DANE PEJNOVIĆ, red. prof.

Dobitnici Rektorove nagrade Sveučilišta u Zagrebu za akademsku godinu 2011/2012.

Od 213 predloženih radova za Rektorovu nagradu, nagrađeno je njih 96, a za posebnu Rektorovu nagradu bilo je 25 prijedloga, od kojih je 16 nagrađeno. Među 96 dobitnika Rektorove nagrade su i studenti Geografskog odsjeka PMF-a:

IVAN TEKIĆ I NEVEN TANDARIĆ:
PERCEPCIJA GEOGRAFIJE U JAVNOSTI

(MENTOR: Dr. sc. RUŽICA VUK)

ERRATA CORRIGE

GEOGRAFSKI HORIZONT 1/2012

JAN MOKRE: NOVI MUZEJ GLOBUSA AUSTRIJSKE NACIONALNE
KNJIŽNICE U BEČU (STR. 100 I 101)

foto: Jan Mokre

Sl. 5. Sedma dvorana Muzeja globusa

Sl. 6. Galerija kolekcionara